

Työeläke

Eläketurvakeskuksen julkaisema työeläkealan ammatti- ja sidosryhmälehti.

YEL TURVAA JO TYÖURAN AIKANA

Yrittäjien tiedontaso YEL-vakuuttamisesta vaihtelee paljon. Veritaksen Christel Wedenberg muistuttaa, että YEL turvaa jo tässä ja nyt.

Perhe-eläke uudistuu

Alustatyö puhuttaa

Ikääntyneiden työllisyys ja toimeentulo

Tuomarin silmin

Vakuutusosikeustuomari Maija-Liisa Goebelin mukaan ihmiset eivät kovin herkästi lähde valittamaan eläkepäätöksistä.

Sisältö

PÄÄKIRJOITUS

Ratkaisuja alustatyön
eläkevakuuttamiseen _____ **3**

TIEDOKSI

Työeläkepäivä _____ **4**

NIMITYKSET

Uusiin tehtäviin _____ **6**

KOLUMNI

Juho Saaren
jäähyväiskolumni _____ **7**

TAPASIMME

Vakuutusoikeudessa
Maija-Liisa Goebelin _____ **8**

TUTKITTUA

Aiempaa harvemmalla
toimeentulo-ongelmia _____ **12**

AJANKOHTAINEN

Etelä-Koreassa
alhaisin syntyvyys _____ **14**

VISUAALISESTI

Ikääntyneiden
työllisyysaste _____ **17**

PAINAVA SANA

Olli Koski: Epäselvyys
varjostaa alustatyötä _____ **18**

PUHEENAIBE

Kuka hoitaa
sosiaalivakuutukset? _____ **21**

ULKOMAILTA

Islannissa maailman
paras eläkejärjestelmä _____ **25**

OHJENUORA

Perhe-eläke uudistuu _____ **26**

KIRJAT

Jyri Luukon kirjavalinnat _____ **27**

VASTAPAINO

Mielenharmoniaa
kansallispuvuista _____ **28**

KONKARI KERTOO

YEL turvaa
koko loppuiksi _____ **30**

25

Saarivaltio Islanti nousi
ykkösjalle eri maiden
eläkevertailussa. Saarelaiset
osaavat varautua tulevaisuuteen.
Islannin työeläkejärjestelmä
on täysin rahastoitu.
Hyvinvointi kumpuaa
pitkistä työurista.

14 Eteläkorealaiset naiset saavat elämänsä aikana keskimäärin 0,84 lasta, mikä on vähiten koko maailmassa. Miten tähän on tultu ja mitä Suomi voi oppia Koreasta?

4 Työeläkepäivässä Eläketurvakeskuksen toimitusjohtaja Mikko Kautto piti tulevaisuuteen luottavaan linjapuheen. Tapahtuma järjestettiin koronaturvallisesti 25.11. Helsingin Messukeskuksessa. Osallistujia oli läsnä satamäärin, mutta myös suoraa verkkolähetystä seurasi runsas yleisö.

Pääkirjoitus

KAROLIINA KIURU, JOHTAJA, ELÄKETURVAKESKUS

Ratkaisuja alustatyön eläkevakuuttamiseen

Työn tekemisen ja teettämisen uudet muodot, kuten alustatalouden alla tehty työ on tullut osaksi työelämän todellisuutta. Eläketurvan ja muun sosiaaliturvan hoitaminen on koettu näissä epäselväksi.

Työeläketurvan kannalta periaate on selkeä: työtä voi tehdä joko työntekijänä tai yrittäjänä. Arviointi tehdään työeläkelakien mukaan ja työsopimuslain asettamien tunnusmerkkien perusteella. Alustatalouden piirissä tehtyä työtä arvioidaan samoin kriteerein kuin muutakin työtä.

Alustatyöhön voi kuitenkin liittyä piirteitä, jotka hankaloittavat arvioinnin tekemistä. Myös työsopimuslain säännöstöä on hyvä tarkastella, ja tällainen työ onkin meneillään työ- ja elinkeinoministeriön vetämänä.

Epäselväksi koettuun alustatyön eläkevakuuttamiseen on mahdollista hakea ratkaisuja nykyisten säännösten puitteissa. Ylipäänsä kaikessa työn tekemiseen liittyvässä on tärkeää, että osapuolten velvollisuudet ja sopimussuhteen luonne ovat ajoissa selvillä.

Suomen työeläkejärjestelmän vahvuuksia ovat kattavuus ja eläketurvan hoitamisen vaivattomuus. Nämä piirteet eivät kuitenkaan säily muuttuvassa yhteiskunnassa itsestään.

Eläkejärjestelmän toimivuutta on seurattava ja sitä kannattaa huoltaa määräajoin lainmuutoksien. Hyvä järjestelmä on myös sen käyttäjille ymmärrettävä.

Eläketurvakeskus on antanut alustatalouteen liittyen kaksi eläkevakuuttamisen ratkaisua, joista viimeisin koski ruokalähtien työtä tekevää henkilöä. Päätöksiä eläkevakuuttamisesta alustatalouden piirissä on siis tähän mennessä haettu varsin vähän.

Eläketurvakeskuksen päätökset koskevat yksittäisiä henkilöitä, emmekä anna toimialaa tai ammattiryhmää koskevia vakuuttamisratkaisuja. Samanlaisissa tilanteissa ratkaisut ovat kuitenkin samankaltaisia.

Alustataloudessa olisi tärkeää hakea soveltamisaratkaisuja erilaisiin sopimuksiin ja työn tekemisen tilanteisiin. Epäselvässä tilanteessa kannattaa olla ajoissa yhteydessä omaan työeläkevakuuttajaan tai meihin Eläketurvakeskuksessa. Eläkevakuuttaminen on mahdollista hoitaa ajoissa oikein.

**”On tärkeää,
että osapuolten
velvollisuudet
ovat ajoissa
selvillä.”**

 Eläketurvakeskus
PENSIOSSKYDDSCENTRALEN

Työeläke-lehti on työeläkealan ammatti- ja sidosryhmälehti.

JULKAISIJA
Eläketurvakeskus, Etk.fi

VERKKOLEHTI
Työeläkelehti.fi

TILAA UUTISKIRJE
uutiskirje.etk.fi

PÄÄTOIMITTAJA
Tuovi Rautjoki

TOIMITUSPÄÄLLIKKÖ
Anne Iivonen
tyoelake-lehti@etk.fi

TOIMITUSNEUVOSTO
Markku Aalto (Eläkesäätiöyhdistys)

Annina Alaluusua-Listola
(Eläketurvakeskus)

Tiina Grönqvist (Varma)

Jorma Kinnunen (Mela)

Heidi Koskinen (Ilmarinen)

Noora Pousu (Elo)

Heikki Tikanmäki
(Eläketurvakeskus)

Pirta Toivonen (Veritas)

Katriina Valve (Keva)

LEHTÄ TEKIVÄT MYÖS

Kati Ahonen, Katri Isotalo,

Sini Maria Karhu, Antti Karkiainen,

Karoliina Kiuru, Lena Koski,

Vesa Laitinen, Jyri Liukko,

Antti Mielonen, Olli-Pekka Orpo,

Karoliina Paatos, Liisa-Maria

Palomäki, Maria Paukkunen,

Merja Raunis, Matti Remes,

Juho Saari, Sini Silván,

Mika Vidlund, Niko Väänänen

ja Vesa-Matti Väärä.

TILAUKSET JA
OSOITTEENMUUTOKSET
aineistotilaukset@etk.fi
puhelin 029 411 2500

TAITTO
Markku Laitinen, Aste Helsinki Oy

PAINO
Hansaprint Oy
paperi UPM Fine 100 g/m²

ISSN 0564-5808 (painettu)
Helsinki 2021, 56. vuosikerta
ISSN 1799-5221 (verkkojulkaisu)

Ilmestyy neljästi vuonna 2022.
nro aineistot lehti ilmestyy
1 11.2. 14.3.
2 6.5. 6.6.
3 2.9. 3.10.
4 4.11. 5.12.

Kannen kuva:
Karoliina Paatos

Työllisyyskehitys paikkaamaan lapsikatoa

Matala syntyvyys kaivertaa koloa eläkejärjestelmään. Kun väki ei lisääntynyt, työllisyyskehitys ja eläkevaroitteille saatavat sijoitustuotot nousevat yhä tärkeämpään rooliin.

Eläketurvakeskuksen toimitusjohtaja **Mikko Kautto** Työeläkepäivässä pitämä tilannekuva valoi optimismia tulevaisuuteen.

– Näyttäisi, että selviämme nämä seuraavat vuosikymmenet varsin hyvin, Kautto sanoi.

Kautto perusteli, että työeläkejärjestelmässä varojen kasvun myötä rahoitustasapaino on parantunut. Eläkemeno ei myöskään ole kasvanut, vaan on jopa pysynyt ennakoitua maltillisempana.

Syntyvyyden laskua lukuun ottamatta eläkejärjestelmän näkökulmasta vuoden 2017 eläkeuudistuksessa asetetut tavoitteet ovat toteutuneet hyvin.

– Syntyvyyden osalta tilanne kehittyi valian toisin kuin Tilastokeskuksen vuoden 2014 kokonaishedelmällisyysluvut ennustivat.

Toteutui lapsikato, kun lapsia syntyi tarkastelujaksolla noin 90 000 lasta vähemmän kuin laskelmissa oli oletettu.

Myös nettomaahanmuutto on jäänyt tuntuvasti alhaisemmaksi. Yhdessä nämä kaksi veistävät loven väestönäkymiin.

– Kuitenkin ihmiset ovat pystyneet säilyttämään työnsä vanhuuseläkeiän alaraajaan asti, vaikka eläkeikä on noussut.

– Eläkkeelle siirtymisen odote 62 vuotta saavutetaan tänä vuonna, Kautto ennako.

Työeläkepäivässä keskusteltiin myös hajautetun työeläkejärjestelmän toimivuudesta toimittaja Annika Damströmin juontamassa keskustelussa, johon osallistuivat Jaakko Kiander Kevasta, Carl Haglund Veritaksesta, Carl Pettersson Elost ja Jouko Pölönen Ilmarisesta.

”Sijoitustuotot ovat vahvistuneet todella hyvin.”

Syntyvyyden alenemisen vastapainona suotuissa palkkasumman kehitys sekä alkanneiden vanhuuseläkkeiden määrä kohentavat tilannetta.

Etenkin hyvät sijoitustuotot vahvistavat työeläkejärjestelmän kestävyyttä.

– Sijoitustuotot, toinen kivijalka rahoituksessa, on vuosina 2015–2021 vahvistunut todella hyvin, Kautto sanoi.

Vielä 2017 uudistusta tehtäessä vallitsi käsitys, että työeläkejärjestelmä on rahoituksellisessa tasapainossa vuosikymmeniksi eteenpäin.

– Syntyvyyttä emme saa heti nousuun. Mutta työllisten määrän kasvuun ja sijoitusvaroitteille saatuun tuottoon voimme edelleen vaikuttaa, Kautto tiivistä.

Kuinka voit, työeläkejärjestelmä? -otsikolla Mikko Kautto puhui 25.11. Työeläkepäivässä Helsingin Messukeskuksessa.

Työnantajat maksavat takaisin koronavelkaa

Keskimääräinen työeläkevakuutusmaksu on ensi vuonna 24,85 prosenttia maksun perusteena olevasta palkasta. Työnantajan maksuosuus on 17,40 ja tähän sisältyy työnantajakasvun alennuksen takaisinmaksuerä (0,45 prosenttia).

Ensi vuonna keskimääräistä työnantajan maksua korotetaan 0,45 prosenttiyksikköä. Tällä tavoin koronavuonna 2020 tehdystä työeläkemaksun tilapäisestä alennuksesta syntynyt vaje paikataan ennalleen.

Velkaa maksetaan vuosina 2022–2025 siten, että tilapäisen alennuksen vaikutus saadaan täysimääräisesti kompensoitua.

Työntekijän maksuosuus työeläkevakuutusmaksusta pysyy entisellään ja on 7,15 prosenttia sekä 53–62-vuotiailla 8,65 prosenttia.

Yrittäjän eläkelain sekä maatalousyrittäjän eläkelain mukaiset maksut pysyvät nykyisellä tasolla: 24,10 prosenttina ja 53–62-vuotiailla 25,60 prosenttina.

Työeläkkeisiin 2,3 prosentin korotus

Vuoden alussa työeläkeindeksi (2691) nostaa työeläkkeitä noin 2,28 prosenttia tämänvuotiseen verrattuna.

Palkkakerroin nousee nykyisestä noin 2,46 prosenttia. Palkkakertoimen pisteluvulla 1,501 indeksitarkistus tehdään suoraan palkan ansaitsemisvuoden tasosta eläkkeen alkamisvuoden tasoon.

Etk.fi/koulutus

VAHVISTA ASIAANTUNTIJUUTTASI

Eläketurvakeskus on luotettava työeläkealan osaaja ja kouluttaja. Kasvata osaamistasi uusimpien verkkokurssien parissa:

- Työeläkkeiden rahoitus yksityisaloilla
- Työeläkekuntoutuksen ABC

Lue lisää ja ilmoittaudu verkossa www.etk.fi/koulutus

Kerro mielipiteesi Työeläke-lehdestä

Työeläke-lehden lukijatutkimus toteutetaan verkkokyselynä Työeläkelehti.fi-palvelussa. Tutkimuksen toteuttaa 11.–27. tammikuuta Taloustutkimus Oy.

Kyselyssä selviävät lukijoiden mieltymykset ja lehden lukemisen tapa. Samalla lukijat pääsevät vaikuttamaan lehden kehitystyöhön kertomalla näkemyksensä lehdestä.

Loppiaisen jälkeisellä viikolla käynnistetyssä kyselyssä on oiva tilaisuus kertoa ruusut ja risut lehdestämme.

Lukijakyselyn tulos julkaistaan maaliskuussa ilmestyvässä vuoden ensimmäisessä Työeläke-lehdessä.

Kyselyyn vastanneiden kesken arvotaan palkinto.

5,341%

Elinaikakerroin 0,94659 pienentää 5,341 prosenttia 1960 syntyneiden vuonna 2022 tai sen jälkeen alkavia vanhuuseläkkeitä. Automaattisena vakauttajana elinaikakerroin sopeuttaa työeläkkeitä ja eläkemenoa odotettavissa olevan eliniän muutoksen mukaan.

ETK:n podcastille mainetta ja kunniaa

Tämänvuotisessa Oma Media -kilpailussa Eläketurvakeskuksen tuottama Eläkekomitea-podcast noteerattiin kunniamaininnalla organisaatiomedioiden kilpailussa.

ProCom – Viestinnän ammattilaiset ry:n kilpailussa raati kiitteli podcastia vaikean aiheen käsittelystä raikkaalla tavalla, uusien näkökulmien tarjoamisesta sekä onnistumisesta haastavassa lajissa eli satiirissa.

Nyt 2. kausi eetterissä!

ELÄKEKOMITEA

TOSIASIOITA TOSIKOILLE

Google Podcasts Spotify Apple Podcasts www.etk.fi/elakekomitea

NIMITYKSET

Sari Grenman, OTM, MBA, on nimitetty Ilmarisen Chief Compliance Officeriksi (CCO). Tehtävässään hän koordinoi ja kehittää compliance-toimintaa.

Noora Grönlund, KTM, on nimitetty Ilmarisen asiakaspäälliköksi asiakkuudet ja kanavat -linjalle.

Hanna Haikonen, KTM, on nimitetty 18.10. alkaen Ilmarisen vakuutus- ja eläkepalvelut -linjalle vakuuta vaivattomasti -prosessin johtajaksi.

Esa Koskinen, lääketieteen lisensiaatti, ortopedian ja traumatologian erikoislääkäri on nimitetty 1.6.2022 alkaen Maatalousyrittäjien eläkelaitos Melan yliääkäriksi.

Teijo Peltoniemi, FT, on nimitetty Ilmarisen osastonjohtajaksi teknologia ja kehittäminen -linjalle.

Marjo Skoglund, VTM, on nimitetty 30.11. alkaen Eläketurvakeskuksen viestinnän asiantuntijaksi verkoviestinnän yksikköön.

Jari Sokka, FM, SHV-maattikko on nimitetty 1.8. alkaen Työeläkevakuuttajat Telan analyysitoimintojen johtajaksi ja Telan toimitusjohtajan varahenkilöksi.

Anna Varpula, MMM, MBA on nimitetty 11.10. alkaen työeläkeyhtiö Elon vastuullisen sijoittamisen johtajaksi. Hän vastaa Elon vastuullisen sijoittamisen strategiasta ja operatiivisesta johtamisesta.

Eläkesäätiöiden ja -kassojen toimintaedellytykset vahvistuvat

Vuoden alussa voimaan tuleva eläkesäätiölain ja vakuutuslainsäädännön kokonaisuudistus vahvistaa eläkesäätiöiden ja -kassojen perustamista ja toimintaedellytyksiä.

Uudistuksen tavoitteena on, että eläkesäätiöt ja -kassat säilyvät edelleen toimivina osana työeläkejärjestelmässä. Pienten toimijoiden erityispiirteet halutaan säilyttää työeläketurvan hajautetussa toimeenpanossa. Kassat ja säätiöt ovat työnantajalle vaihtoehto, kun se miettii lakisääteisen työeläketurvan tai vapaaehtoisen lisäeläketurvan järjestämistä.

Uusia lakeja on kolme: eläkesäätiö- ja eläkekassalaki, joka sisältää lakisääteiset eläkkeet; lisäeläkesäätiö- ja lisäeläkekassalaki, joka nimensä mukaisesti sisältää

lisäeläkkeet; ja vakuutuslainsäädännön piiriin kuuluvat hautaus-, eroavustus- ja työpaikkakassat.

Eläkesäätiöiden ja -kassojen osuus työeläketoimintaa harjoittavien laitosten vastuuvälästä on noin neljä prosenttia. Uusia eläkesäätiöitä ja eläkekassoja ei ole viime vuosikymmeninä juurikaan perustettu. Lisäeläkevakuutustoimintakaan ei valtaosalla ulotu enää uusiin henkilöihin.

Uudistuksella pyritään myös täsmentämään ja selkeyttämään selvitystila- ja konkurssisäännöksiä. Vakuutuslainsäädännön luovuttaminen purkamistilanteessa on käytännössä ollut vaikeaa, joten uudistuksella lisätään eläkesäätiön tai -kassan vakuutuslainsäädännön vastustamisen houkuttelevuutta. /

Suomen eläkejärjestelmä luotettava ja käyttäjälle selkeä

Suomen eläkejärjestelmä sijoittui seitsemänneksi Mercer-instituutin kansainvälisessä Global Pension Index -vertailussa. Suomi sai vertailun parhaimmat pisteet eläkejärjestelmien hallinnon luotettavuudesta ja läpinäkyvyydestä.

Kansalaisen näkökulmasta Suomen järjestelmä on yksinkertainen ja läpinäkyvä. Eläkekertymä seuraa mukana työpaikan vaihdoista huolimatta ja sen määrän voi tarkistaa milloin vain työeläkeotteelta.

Maailman parhaaksi eläkejärjestelmäksi valittiin vertailun ensikertalainen, Islanti. Toiseksi ja kolmanneksi sijoittuivat vuodesta toiseen mitalisijoille yltäneet Hollanti ja Tanska.

– Vertailu naapureihin on aina kiinnostavaa. Ehkä yllättäen Norjalla on Pohjoismaista matalin arvio eläkejärjestelmän kestävyyydessä. Vähemmän yllättäen Ruotsin pisteet olivat matalimmat eläkkeiden riittävytydessä. Suomi oli neljäs Pohjoismaa näissä

molemmissa osioissa, kertoo suunnitteluosaston päällikkö **Ismo Risku** Eläketurvakeskuksesta.

Mercer CFA Institute Global Pension Index (MCGPI) on vuosittain koottava kansainvälinen eläkejärjestelmien vertailu. Kolmetoista kertaa järjestetty vertailu laajeni tänä vuonna merkittävästi: mukana on nyt 43 maata, jotka kattavat yli neljän miljardin ihmisen eläketurvan.

MCGPI-vertailussa eri maiden eläkejärjestelmiä arvioidaan eläkkeiden riittävytyden, järjestelmän kestävytyden ja hallinnon luotettavuuden osalta. Suomen kokonaispisteet nousivat viime vuodesta, mutta sijoitus laski kaksi sijaa, kun edelle nousivat Islanti ja Norja.

Kärkimaassa Islannissa työeläkejärjestelmä on täysin rahastoitu. Siellä tehdään pitkiä työuria: eläkeikä on 67 vuotta ja ikääntyneiden työllisyysaste on korkea. /

MARJAANA MALKAMÄKI

Kun et joukossa seiso

Suomalainen yhteiskunta on perinteisesti organisoitunut järjestöiksi, jotka ovat edustaneet kansalaisia ja yhteisöjä varsin kattavasti. Erityisesti sosiaali- ja terveyspolitiikkaa ovat samanaikaisesti tukeneet, ohjanneet ja uudistaneet monet organisoituneet tahot yhteiskunnan eri sektoreilla.

Suomalainen yhteiskunta on tässä suhteessa muuttunut. Ihmiset ja yhteisöt ovat myös tehneet omia valintojaan ja jättäneet järjestöjä. Puolueiden, järjestöjen ja liittojen jäsenmäärät ovat laskeneet merkittävästi. Haasteet tulevat kaikille tahoille aikaisempaa suuremmaksi, kun kannustimet jäsenyyteen vähentyvät, sosiaalinen hyväksyntä ei edellytä jäsenyyttä ja poistuminen muodostuu luontevaksi tavaksi osoittaa tyytymättömyyttä.

Näitä tahoja yhdistävä kysymys on, ketä he edustavat ja kenen suulla nämä järjestöt vastedes puhuvat, kun niiden kattavuus alkaa lähestyä 50 prosenttia kohderyhmästä. Tähän kysymykseen ei ole jouduttu vastaamaan 50 vuoteen.

Sosiaali- ja terveyspoliittisesti tämä ei ole ratkaiseva asia, sillä nämä järjestöt ovat juurtuneet osaksi valtarakenteita ja toimivat kiinteästi osana päätöksentekokoneistoa. Niille ei myöskään ole myöskään vartenotettavaa haastajaa millään keskeisellä areenalla. Siten on varsin ilmeistä, että nämä järjestöt ovat edelleen neuvottelupöydissä tulevinakin vuosikymmeninä.

Suurempi kysymys on kuitenkin se, ketä neuvottelevat järjestöt kuuntelevat, onko huomio yksinomaan jäsenmaksunsa maksaneissa henkilöissä ja yhteisöissä vai enemmänkin esimerkiksi kaikissa puolueen äänestäjissä tai sektorin toimijoissa. Näiden intressit voivat voimakkaasti erota. Samaten ei ole selvää, johtaako tämä tilanne osaoptimointiin, jossa kokonaisuuden etua katsovat yhä harvemmat tahot.

Tämä intressien sektoroituminen, jos mikään, on sosiaali- ja terveyspolitiikan uudistamisen kannalta ongelmallista. Samaan aikaan sekä puoluekenttä että työmarkkinasuhteet ovat muutenkin valinkauhassa.

Useimmilla sosiaali- ja terveyspolitiikan aloilla on alkamassa sopeutuminen julkisen talouden vakauttamiseen ja väestörakenteen muutokseen. Jos kukaan muu ei tulevana vuosina katso kokonaisuuden perään, se jää valtiovarainministeriön tehtäväksi. Jälki ei välttämättä ole parasta mahdollista. /

”Ketä neuvottelevat järjestöt kuuntelevat?”

Kolumnisti Juho Saari on valtiotieteiden tohtori, sosiaali- ja terveyspolitiikan professori ja Tampereen yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekunnan dekaani. Hän on kirjoittanut Työeläke-lehteen hän vuosina 2019–2021. Ensi vuonna kolumnistina aloittaa Timo Viherkenttä.

Yhteisen lain alla

MAIJA-LIISA GOEBEL

- Ikä: 43-vuotias
- Työtehtävä: vakuutusosastojohtaja, työskennellyt vakuutusosastossa vuodesta 2012 lähtien
- Koulutus: OTM, varatuomari
- Onnellisuuden lähteet: läheiset, työmatkapyöräily ja siinä yhteydessä äänikirjat
- Elämänmotto: "Joskus asiat ovat saattaneet mennä pahasti solmuun, mutta kaikki solmut ovat avattavissa."

Pasilassa läänintalon yläkerroksissa toimii vakuutusosasto. Se käyttää työeläkeasioissa korkeinta päätösvaltaa. Reilu kymmenes muutoksenhakijan valituksista johtaa hakijalle myönteiseen ratkaisuun. Ratkaisuihin on tyytyminen, sillä vakuutusosastoa korkeammalle ei voi valittaa.

Marraskuun harmaudessa vakuutusosastojohtaja **Maija-Liisa Goebel** kertoo sen, jonka jo saattaa arvata. Useimmat valitukset koskevat eläkelaitoksen hakijalle antamaa kielteistä työkyvyttömyyseläkepääätöstä.

– Harvoin näistä töistä saa kiitosta. Mutta voimme perustella hakijalle, miksi näin on toimittu, Goebel sanoo.

Tuomaritkaan eivät voi myöntää sosiaaliturvaetuksia hakijalle enempään kuin mihin hän on oikeutettu.

– Olemme sidottuja lakiin. Kaikki ovat yhteisen lain alla, hän painottaa.

Tätä on vaikeampaa arvuutella, mutta kyllä, vakuutusosastojohtajat pitävät työstään ja suhtautuvat siihen sitoutuneesti ja antaumuksella.

– Tyydytys tulee siitä, että asia saadaan selvitettyksi ja ihmisen asia tulee oikeudenmukaisesti käsitellyksi, Goebel kertoo.

Vakuutusosaston katolta yläilmoista katsottuna alhaalla Pasilan aseman arkinen hyörinä tuntuu kaukaiselta, epätodelliselta kuin Mall of Tripla. Kun katse tarkentuu yksityiskohtiin, erottaa tihkusateessa kadun varteen heitettyjä sähköpotkulautoja, lastenrattaita työntävän äidin, ihmisiä rientämässä sateelta bussikatoksen suojaan. Arjen sankareita.

Aiempaa useampi katutasolla talleaava on tyytyväinen eläkejärjestelmän lainmukaisuuteen päätöksenteossa. Valitukset ylimpään asteeseen ovat viime vuosikymmenenä laskeneet vuosi vuodelta.

– Siitä valitetaan, jos toimivaksi huomattujen järjestelmän suojiin ei jostain syystä pääse. Yleisesti ottaen ihmiset eivät

Vakuutusosastojohtaja **Maija-Liisa Goebel** sanoo, että tuomarit ovat alkaneet kyllästyä mediassa esiintyvien juttujen yksipuolisuuteen. Uutisointi saattaa perustua toisen käden tietoihin ja olla luonteeltaan varsin värittyä.

– *Lähtilevaisuudessa paperipinojen pyöritys pöydältä toiselle tulee jäämään historiaan, Maija-Liisa Goebel arvioi. Vuoden alussa käyttöön otettu sähköinen asiointi laajenee ja sähköinen asiointi viranomaisyhteistyössä on tulossa seuraavien asioiden joukossa käyttöön.*

kovin herkästi lähde valittamaan eläkelaitosten päätöksistä, Goebel kertoo.

Ansioeläkkeiden päätuote vanhuuseläke-etuus tuntuu toimivan kuin junan vessa. Eläkeiän tultua täyteen eläkkeelle siirtymisen ratkaisut ovat yleensä selviä ja matkatomia eikä niistä nurista.

Muutoksenhakujärjestelmä on kaksiportainen: eläkelaitoksen tai -yhtiön päätökseen voi hakea muutosta työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta (Telk). Jos senkään jälkeen ei tyydy saamaansa kohteluun, vakuutusosikeus on viimeinen muutoksenhakuaste.

Noin viidennes muutoksenhakijoista valittaa Telkin päätöksestä vakuutusosikeuteen. Telkin ratkaisuissa työkyvyttömyyseläkkeitä koskeva asiaryhmä on ylivoimaisesti suurin. Kolme neljästä muutoshakemuksesta koski niitä.

Kokonaisuudessaan vuonna 2020 vakuutusosikeus muutti lähes 14 prosenttia Telkin päätöksistä muutoksenhakijan eduksi.

– Valitukset yleensä ilmentävät sitä, että hakija haluaa toimeentulonsa järjestelmän suojiin, Goebel sanoo.

Ansioeläkeasiat, joihin työeläke-etuudet lukeutuvat, ovat olennainen asiaryhmä

vakuutusosikeudessa. Valitusasioiden kirjo on laaja ja käsittää yksityisalojen työntekijän eläkelakien, julkisten alojen lainsäädännön, ja aina merimiehiin ja maatalousyrittäjiin ulottuvan lainkäytön.

Vakuutusosikeus käsittelee ansioeläkeasioiden lisäksi toimeentuloturva-asioita koko sosiaalivakuutuksen osalta. Pääasiaryhmiä on nelisenkymmentä, joista työeläkealaan liittyviä tusinan verran, kun mukaan lasketaan kuntoutusasiat.

Viime vuonna vakuutusosikeudessa ratkaistiin lähes 5 300 asiaa, joista noin viidennes koski työeläkejärjestelmäetuuksia kuten ansioeläkettä tai -kuntoutusta.

– Työkyvyn arviointi on ehdottomasti suurin valituksen aihe, ja niistä kuntoutusasioissakin on yleensä kyse. Mutta on myös jonkin verran perhe-eläkepäätöksiin kohdistuvia valituksia, Goebel sanoo.

– Tosimaailma on aina ihmeellisempi kuin kukaan lainsäätäjät voi ajatella. Keskimmäisiä valituksia tulee vastaan.

Vakuutusosikeudessa keskivertotapauksen käsittely vie likimain saman ajan kuin lapsen syntymän odotusaika. Muutoksenhakija joutuu odottamaan ratkaisua 290 pitkä päivää eli noin 9,4 kuukautta.

Kuntoutusasioissa ansioeläkkeisiin liittyvät ratkaisut ottivat aikaa 7,5 kuukautta,

kun muihin ansioeläkeasioihin meni 9,9 kuukautta. Tänä vuonna keskimääräiset käsittelyajat tulevat nousemaan edelliseen vuoteen verrattuna.

Vakuutusosikeuden ratkaisut ovat lopullisia, heti lainvoimaisia eikä niistä voi valittaa.

Vakuutuslääkärjärjestelmää on koko 2010-luvun tehty tunnetummaksi ja sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö on edistänyt avoimuutta järjestelmästä. Valitusmäärät ovat olleet viime vuosina laskussa, vaikka samaan aikaan työkyvyttömyyseläkehakemusten hylkäysprosentit ovat nousseet. Mistä tämä johtuu?

– Muutoksenhaun aiemmissa asteissa, lautakunnissa, tehdään hyvää työtä. Ehkä meillä ei siksi nouse valitusten määrä hal-

”Työkyvyn arviointi on ehdottomasti suurin valituksen aihe.”

”Ammattitaito näkyy, jos on ollut rohkeutta avata päätöksien perusteluja.”

litsemattomaksi. Ja ylipäätään muissa sosiaaliturvaetuksissa tehdyt muutokset vaikuttavat siihen, kuinka moni pyrkii työkyvyttömyyseläkkeelle, Goebel arvelee.

Esimerkiksi työttömyysturvan aktiivimalli nosti työkyvyttömyyseläkehakemusten määrän kasvuun.

Goebel myöntää, että eläkeratkaisujen perusteluissa on laitospohjaisia eroja. Mutta hän ei lähde niiden paremmuutta arvioimaan, vaan toteaa, että jokaisessa talossa on oma perustelukulttuurinsa.

– Joskus joku yksittäinen toimija tekee parempaa laatua. Eläkeratkaisijan ammattitaito näkyy, jos on ollut rohkeutta avata päätöksien perusteluja.

Ratkaisuissa tulisi saada hakija ymmärtämään, mihin päätös perustuu.

– Jos työ tehdään jo alussa erittäin hyvin, valituksia ei nouse vakuutusosikeuteen asti. Perusteluista pitäisi pystyä lukemaan, miten asia on ratkaistu ja mitkä selvitykset ovat vaikuttaneet yksittäisen ihmisen ratkaisuissa.

Vakuutusosikeus muodostaa päätöksensä yleensä kirjallisen aineiston perusteella. Suullisia kuulemisia toteutetaan harvoin. Sellainen voidaan järjestää esimerkiksi silloin kun tarvitaan todistelu siitä, onko työ tehty yrittäjänä vai työntekijänä.

Valittaminen kannattaa aina. Tällä Goebel tarkoittaa, että mitään muutosta ei tapahdu, jos muutoksenhakua ei kukaan laita vireille. Vakuutusosikeudella on huolehtimisvelvollisuus, että asia tulee selvitettyksi.

Erona yleiseen tuomioistuimeen, hakijan ei tarvitse osata vedota johonkin lainpykälään. Riittää, että asia ilmenee valituksessa.

Toisin sanoen vakuutusosikeus ottaa viran puolesta hyvin paljon ihmisen tilannetta huomioon. Muutoksenhaku vakuutusosikeuteen on hakijalle maksutonta. ✓

Kirjan tekijät ovat opintopiirityyppisesti olleet aiheen parissa tiiviisti ja koonneet osainsena vapaa-ajallaan yksien kansien väliin. Takarivissä vasemmalta Jussi Zhang-Lehtinen, Lars Sörensen, Ville Savela, Heli-Anna Haukilahti, Sampsa Mäenpää ja Antti Huotari sekä eturivissä vasemmalta Kimmo Rilasmaa, Maija-Liisa Goebel, Timo Havu ja Anna Pitkänen. Kuvasta puuttuu Olli Olanterä.

Ymmärrettävän ja laadukkaan lainkäytön puolesta puhujat

Vakuutusosikeustuomarit suhtautuvat työhönsä sitoutuneesti. Heidän tavoitteenaan on taata toimeentuloturvan muutoksenhakijalle ymmärrettävä ja laadukas oikeusturva.

Lokakuussa ilmestynyt Editan kustantama Muutoksenhaku toimeentuloturvassa tarjoaa ensimmäistä kertaa laajan katsauksen toimialan menettelytapoihin.

Kirja sai alkunsa vakuutusosikeudessa työskentelevien juristien **Maija-Liisa Goebelin** ja **Kimmo Rilasmaan** sekä jo eläkkeelle jääneen vakuutusosikeuden ylituomarin **Timo Havun** ajatuksesta.

Uutuus on käsikirjana tarpeellinen ja kaivattu tietolähde muutoksenhakuasioista tietoa tarvitseville ammattilaisille, kuten juristeille ja lääkäreille. Se on aihepiiriä monelta kannalta valottava teos ja antaa hyödyllistä tietoa oikeudellisten kysymysten edessä puntaroiville etuus- ja sosiaalityöntekijöille ja myös muutoksenhakijoille itselleen.

Kirja on paljolti myös menettelytapakirja. Se siis kertoo oikeustapauksista ja mitkä asiat yleensä aiheuttavat muutoksenhakua ja miten asioita käsitellään vakuutusosikeudessa.

Teoksen sisältö on jaettu yhdeksään pääluokkaan, joissa tarkastellaan systemaattisesti toimeentuloturvaan liittyvien muutoksenhakuasioiden käsittelyä. Tällä kaikella halutaan lisätä kansalaisten luottamusta

ja avata mysteeriä. Esimerkiksi työkyvyn arviointiin liittyen Kimmo Rilasmaa avaa kirjassa arviointimenettelyä. Kuten avata saattaa, aina ratkaisun tekeminen ei ole helppoa. Vakuutusosikeuden ja muutoksenhakulautakuntien on kuitenkin ratkaistava niille toimitetut muutoksenhakuasiat eli niillä on ratkaisupakko.

Kirjan tekijät toteavat, että mediassa pinnalle nousevat säännöllisesti uutiset etuuslaitoksen kanssa riitaan ajautuneista tavallisista ihmisistä sekä vakuutuslääkärin asemasta. Arvostelun kohteena on yleensä muutoksenhakijan kannalta kielteinen ratkaisu.

Kun riittävää tietoa ei ole ollut saatavilla, muutoksenhakuasteiden toiminta on toisinaan noussut julkisuudessa esiintavalla, joka ei ole antanut objektiivista kuvaa eläkejärjestelmästä ja siihen liittyvästä muutoksenhausta.

Tietoa on nyt tarjolla. Teos toimii käsikirjana esimerkiksi lakimiehille, etuus- ja sosiaalityöntekijöille ja lääkäreille, mutta ei yksinomaan heille. Myös valvetunut kansalainen ja muutoksenhakija hyötyy kirjasta.

ANNE IIVONEN

Muutoksenhaku toimeentuloturvassa – Toimeentuloturva-asioiden käsittely vakuutusosikeuden toimialalla. Edita, 2021, 392 s., ilmestyi lokakuussa, myös verkossa.

Ikääntyneillä aiempaa harvemmin toimeentulo-ongelmia

Vaikka aiempaa harvempi 55–85-vuotias eläkeläinen koki toimeentulossaan vaikeuksia, heikoimmin toimeentulevien osuus on pysynyt ennallaan ja vaikeuksia kokevat ryhmät samoina.

Eläketurvakeskuksen 55-85-vuotiaille eläkeläisille suunnattu toimeentulokysely toteutettiin viime syksynä toista kertaa. Edellinen kysely on vuodelta 2017.

Vuoden 2017 kyselyn tuloksista olemme raportoineet aiemmissa Eläketurvakeskuksen tutkimuksissa (Ahonen ym. 2018, 2019), ja silloiset tulokset hieman yllättivät meidät tutkijat. Melkein puolet eläkeläisistä kertoivat jonkinasteisista toimeentulovaikeuksista.

Noin vuosi sitten syksyllä 2020 toistimme kyselyn ja jäimme mielenkiinnolla odottamaan vastauksia. Seuraavassa kerromme niistä lähemmin. Vastauksista välitty osin uudenlainen kuva eläkeläisten toimeentulosta perusviestin pysyessä edelleen samana.

Vähemmän vaikeuksia koetussa toimeentulossa

Tulosten perusteella aikaisempaa useampi koki tavanomaisten menojen kattamisen helpoksi tai melko helpoksi. Toimeentulovaikeuksia koettiin harvemmin.

Erityisesti lievät toimeentulovaikeudet ovat vähentyneet, ne olivat vuonna 2020 selvästi harvinaisempia kuin vuonna 2017.

Sen sijaan suurien toimeentulovaikeuksien yleisyydessä ei ole tapahtunut vähennystä, vaan niitä koettiin lähes yhtä usein kuin aikaisemminkin.

Suuria toimeentulovaikeuksia voivat olla esimerkiksi toimeentulotukeen tai muihin avustuksiin turvautumaan joutu-

minen. Välttämättömistä menoista, kuten terveystuloista, osa vastaajista oli joutunut luopumaan rahan puutteen takia.

Erityisesti ikääntyneiden tilanne on kehentunut aiemmasta (kuvio 1).

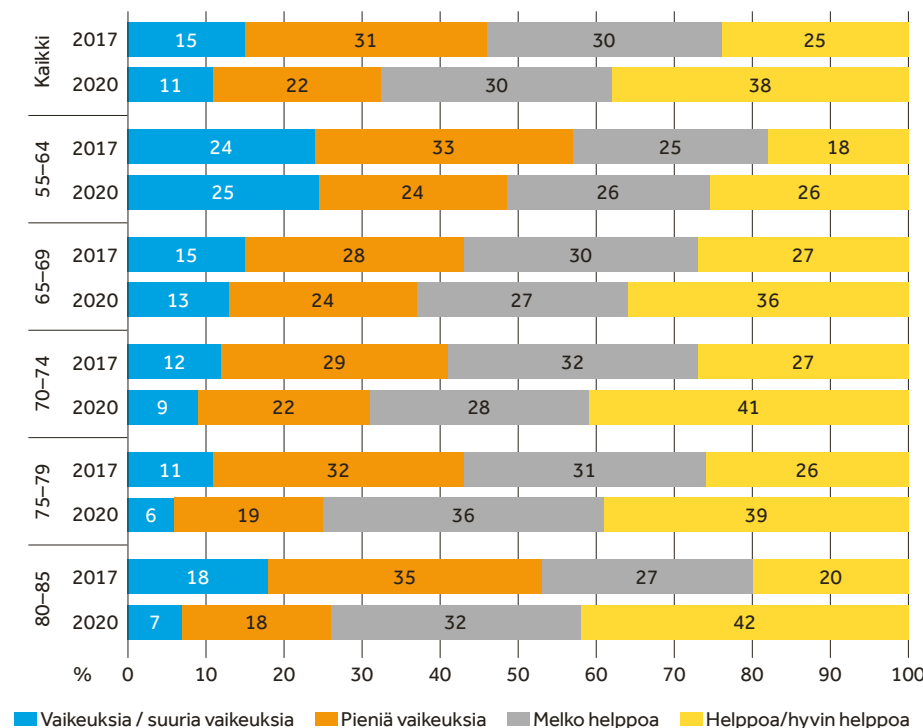
Kiinnitimme huomiomme iän mukaisiin eroihin. Havaitsimme, että 75 vuotta täyttä-

neiden ja erityisesti 80–85-vuotiaiden kokevat toimeentulon vaikeudet olivat vähentyneet selkeästi yleisemmin kuin nuorempien.

Kun vuonna 2017 vanhimmasta ikäryhmästä, 80–85-vuotiaista, yli puolet koki jonkinasteisia vaikeuksia toimeentulossaan,

TOIMEENTULOKOKEMUKSET HELPOTTUNEET

Kuvio 1: Tavanomaisten menojen kattamisen vaikeus tai helpous iän mukaan, %.

vuonna 2020 vaikeuksia oli neljänneksellä. Muutos aiempaan on merkittävä.

Miksi kerrotut toimeentulovaikeudet ovat vähentyneet näin selkeästi?

Osin tämä voi liittyä puhtaasti taloudellisen tilanteen paranemiseen erityisesti vanhemmissa ikäryhmissä. Vanhempien eläkeläisten suhteellisesti parempi tuloketähditys vuosien 2017 ja 2020 välillä näkyy sekä tässä aineistossa että esimerkiksi bruttoläkeläisissä.

Pandemia ja keskusteluilmapiiiri voinut vaikuttaa kokemuksiin

Lisäksi koronapandemia on voinut vähentää eläkeläisten menoja kulutusmahdollisuuksien ja mahdollisesti myös kulutushalujen heikkenemisen myötä. Rahaa on voinut kulua vain välttämättömiin menoihin, kuten ruokaan, asumiseen ja terveydenhoitoon, eivätkä esimerkiksi erilaiset ajanvietemahdollisuudet ole olleet rajoitusten vuoksi mahdollisia.

Myös mediassa käyty keskustelu on voinut vaikuttaa siihen, miten eläkeläiset oman tilanteensa näkevät.

Yleisessä ilmapiiirissä tunnelmat olivat tutkimusvuosien välillä hyvin erilaiset. Vuonna 2017 eläkeläisten toimeentulo ja sen haasteet olivat eläkkeiden indeksointiin liittyneen kansalaisaloitteen takia näkyvästi esillä tiedotusvälineissä ja poliittisessa keskustelussa. Vuonna 2020 taas yleistä keskustelua leimasi lähinnä koronapandemiaan liittyvät uutiset ja huoli työttömyyden kasvusta sekä lapsiperheiden jakamisesta.

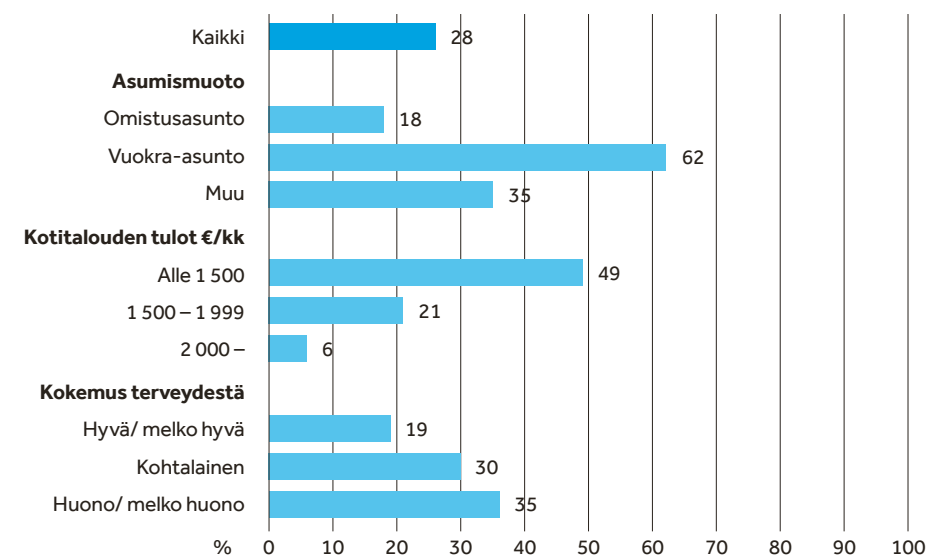
Yleisen epävarmuuden lisääntyminen on voinut saada eläkeläiset ajattelemaan omaa toimeentulostaan aikaisempaa myönteisemmin, varsinkin kun koronapandemia ei ole uhannut eläkkeiden säännöllistä maksua. Myös toisenlaiset huolet, kuten sairastumisen pelko ja yksinäisyys, ovat voineet ottaa valtaa ja huoli toimeentulosta jäädä tämänkin takia vähemmälle. Näin on voinut käydä erityisesti niillä, joilla toimeentulon haasteet eivät ole niin vakavia.

Toimeentulovaikeuksia edelleen samoilla ryhmillä

Koettujen toimeentulovaikeuksien väheneminen ei kuitenkaan muuta perusviestiä. Molempina vuosina toimeentulo-ongelmat kohdistuivat johdonmukaisesti samoihin ryhmiin.

VUOKRALLA ASUMINEN JA SAIRAUDET VARJOSTAVAT

Kuvio 2: Ei mahdollisuutta maksaa yllättävää noin 1 200 euron laskua vuonna 2020, %.

Terveytensä huonoksi kokevat, vuokralla asuvat, keskimääräistä pienituloisemmat ja alle 65-vuotiaat eli suurimmaksi osaksi työkyvyttömyyseläkettä saavat, kokivat muita selkeästi useammin toimeentulovaikeuksia. Nämä ilmenivät esimerkiksi tilanteessa, jossa eläkeläisille tulisi maksettavaksi jokin suurempi ennakoinnaton meno (kuvio 2).

Erityisen heikkona näyttäytyi vuokralla asuvien tilanne: kolme viidestä vuokralla

asuvasta ei selviytyisi tuloillaan yllättävästä noin 1 200 euron laskusta, omistusasunnossa asuvilla vastaava tilanne oli harvemmalla kuin joka viidennellä.

Lähde: Palomäki L.-M. & ym. (2021) Eläkeläisten toimeentulokokemukset vuonna 2020 ja muutos vuodesta 2017, Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 05/2021.

Katse sairaus- ja asumismenoihin

Kati Ahonen Liisa-Maria Palomäki

Välillä eläkeläisköyhyyden ympärillä pyörivä keskustelu turhauttaa. Mikäli heikoimmassa taloudellisessa asemassa olevien asemaa halutaan parantaa, tulisi keskittyä tiettyihin ryhmiin. Tällaisia ovat vuokralla asuvat sekä henkilöt, joilla on heikko terveys, pienituloiset sekä työkyvyttömyyseläkeläiset.

Tällöin puhutaan esimerkiksi lääkkeiden ja terveydenhoitomenojen omavastuista sekä asumisen tukemisesta. Suomessa on myös turhan vähän lähdetty kehittämään erilaisia yhteisasumismuotoja, joihin pienituloisillakin olisi varaa. Asuminen on kallista ja vuokrat korkeita erityisesti suurimmissa kaupungeissa ja niiden lähetyillä. Erityisesti yksinasuvilla asumismenot ovat korkeat, sillä heillä ei ole ketään jaksamassa asumiskustannuksia.

Yksi merkittävä pienituloisen ryhmä onkin yksinasuva eläkeläinen, usein iäkäs nainen. Yhteisasuminen voisi mahdollistaa kustannusten kohtuullisuuden ja sosiaalisen elämän virkeyden – yksinäisyys kun on myös monen ikääntyneen ongelma.

Etelä-Koreassa maailman alhaisin SYNTYVYYS 0,84

Etelä-Koreassa on maailman alhaisin hedelmällisyysluku. Tilanne on ollut huolestuttava koko 2000-luvun, eikä koronapandemia paranna näkymiä. Jos asenne- ja rakennemuutoksia ei saada aikaan, maa on pulassa. Miten tähän on tultu?

Etelä-Koreassa naisen valinta on joko tai: perhe- ja työelämän yhdistäminen on lähes mahdotonta.

Jos menet naimisiin, saat miehen, joka on aina töissä ja lapsen, jolle on vaikea löytää päivähoitoa.

Lisäksi olisi tehtävä 52 tunnin työviikkoa. Se päälle tulevat työhön liittyvät iltanot ja niin sanottu miniän taakka.

– Kotitöiden ja lasten lisäksi naisen vastuulla on jopa neljä vanhusta: omat ja miehen vanhemmat, kertoo väitöskirjantekijä **Katri Kauhanen** Turun yliopiston Itä-Aasian tutkimus- ja koulutuskeskuksesta.

Työelämän vanhoilliset asenteet

Vaikka eteläkorealaisten naisten koulutustaso on korkea, vanhoilliset sukupuoliroolit jylläävät työpaikoilla. Lapsiperhettä helpottavia joustoja ei tunneta ja suhtautuminen perheutisiin on kylmäkiskoista.

– Laki kieltää syrjinnän, mutta käytännössä raskaana olevista naisista halutaan päästä eroon. Myös henkinen väkivalta on yleistä työpaikoilla, kertoo Kauhanen.

Joko tai -tilanteessa moni valitsee uran, ja se näkyy syntyvyystilastoissa. Tilanne oli huolestuttava jo vuosituhannen alussa, kun hedelmällisyysluku pyöri yhden tietämällä. Sitten on sukkellettu syvemmälle, eikä pohjaa näy.

Aika ja raha ovat kortilla

Eteläkorealaiset naiset saavat elämänsä aikana keskimäärin 0,84 lasta (2020), vähiten koko maailmassa. Pääkaupungissa,

”Asuntoon menee Etelä-Koreassa lähes koko palkka.”

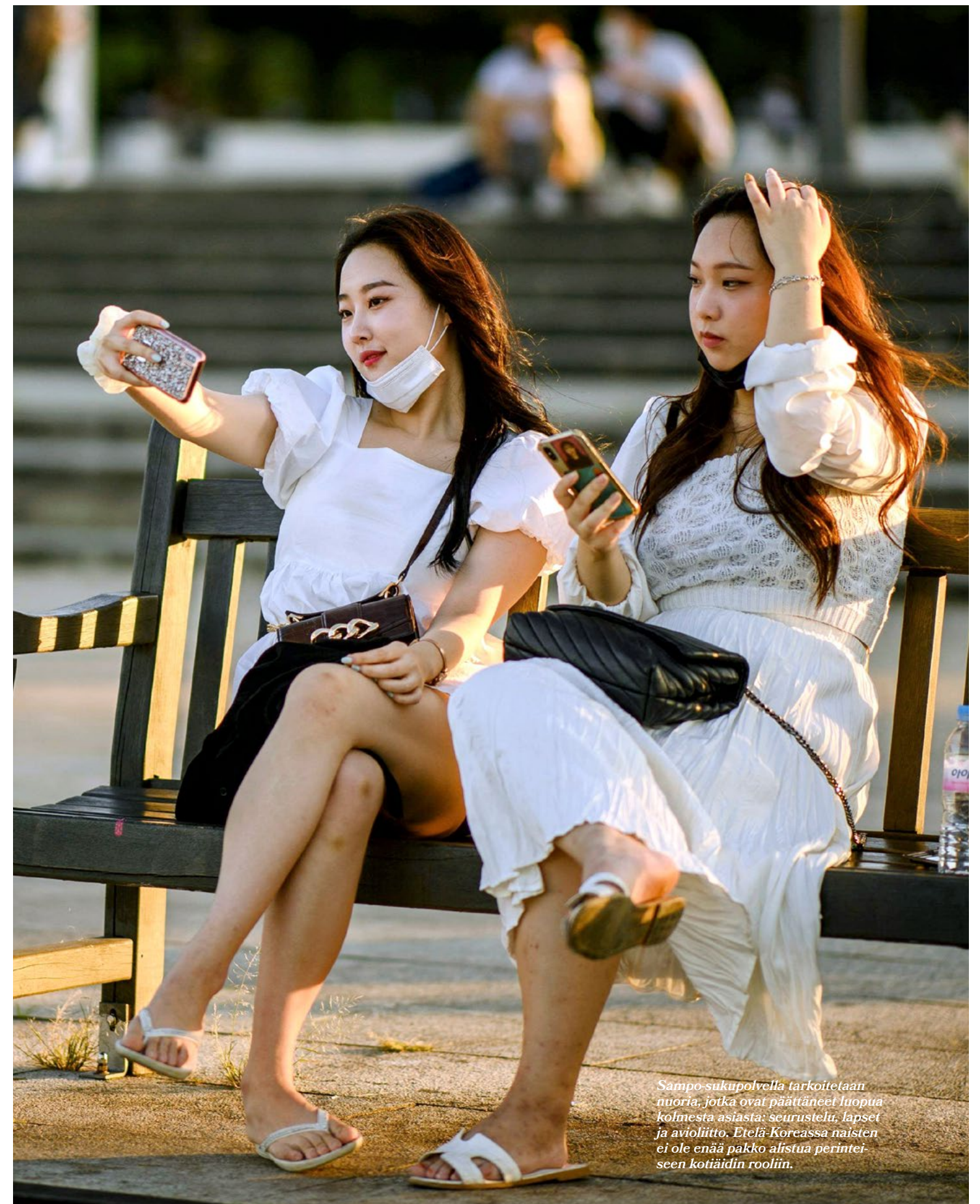
Soulissa hedelmällisyysluku on vieläkin surullisempi (0,64).

Vanhoillisten asenteiden lisäksi syntyvyyttä jarruttavat kasvavat elinkustannukset ja kireälle pingottunut menestyksen kulttuuri.

Kilpailu arvostetuista opiskelupaikoista on kovaa. Jos pääset sisään, deittailuun ei jää juurikaan aikaa. Opiskelu vaatii suurta omistautumista, ja kalliita lukukausimaksuja rahoitetaan iltatöillä.

Ajan puutteen lisäksi perheen perustamista jarruttavat myös talouden realiteetit. Elämä on kallista, varsinkin asuminen, perheen perustamisesta puhumattakaan.

– Asuntoon menee Koreassa lähes koko palkka. Siksi on tavallista, että lapset asuvat vanhempiensa luona jopa 30–40-vuotiaiksi. Omaan perheeseen ei tahdo olla varaa, kertoo Kauhanen.

Sampo-sukupolvella tarkoitetaan nuoria, jotka ovat päättäneet luopua kolmesta asiasta: seurustelu, lapset ja avioliitto. Etelä-Koreassa naisten ei ole enää pakko alistua perinteiseen kotiäidin rooliin.

Johtaja Yun Suk-myung Korean Pension Associationista avasi lokakuussa järjestetyn Suomi–Korea-webinaarin. Tilaisuudessa etsittiin keinoja maan eläkejärjestelmän kestävyysongelmiin.

”Valtio on jopa järjestänyt sokkotreffejä virkamiehilleen – turhaan.”

Korean Sampo-sukupolvi

Talous- ja uraohjautunut selviytymisen eetos ajaa nuoria aikuisia valintojen äärelle. Jos deittailulle ei jää aikaa ja perheen perustaminen on kallista – pitäisikö niistä luopua kokonaan?

Ilmiölle on nimikin: Sampo-sukupolvi. Sillä tarkoitetaan nuoria, jotka ovat päättäneet luopua kolmesta asiasta: seurustelu, lapset ja avioliitto.

Kuvioon liittyy myös naisten vapautuminen. 2000-luvulla ei ole enää pakko alistua perinteiseen kotiäidin rooliin.

– Sampo-sukupolvi on olemassa, mutta emme vielä tiedä, kuinka lopullisia valinnat ovat. Voihan kyse olla vain elämänvaiheesta, jossa lastenhankkimista lykätään, kertoo Kauhanen.

Perhepolitiikka ei tuonut tulosta

Viime vuonna Korean väkiluku pieneni ensimmäistä kertaa, ja OECD:n ennusteiden mukaan edessä on maailman korkein vanhuushuoltosuhte.

Jos tahti ei muutu, vuonna 2075 maassa on 80 vanhusta 100 työikäistä kohti. Se tarkoittaa vaikeita aikoja eläketurvan rahoitukselle ja koko julkiselle taloudelle.

Ongelmaa on yritetty ratkaista erilaisilla väestöpoliittisilla ohjelmilla ja kampanjoilla. Vuodesta 2006 Korea on käyttänyt yli 160 miljardia euroa syntyvyyden kasvatta-

KOREAN TASAVALTA

- **Väkiluku:** 50 miljoonaa
- **Hedelmällisyysluku:** 0,84 (luku kertoo, kuinka monta lasta nainen synnyttäisi laskennallisesti elämänsä aikana)
- **Vanhuushuoltosuhte:** 22 prosenttia (yli 64-vuotiaat suhteessa 15–64-vuotiaisiin)
- **Vanhuusköyhyys:** 45 % yli 65-vuotiaista eläkeläisistä pienituloisia.

miseksi. Valtio on jopa järjestänyt sokkotreffejä virkamiehilleen – turhaan.

Nyt kannustimien rinnalle on nostettu uusi sopeutumisstrategia. Ohjelmalla etsitään ratkaisuja muun muassa harmaantuvan väestön työurien pidentämiseksi.

Korona ei helpota tilannetta

Suomessa koronapandemia käänsi syntyvyyden nousuun ensimmäistä kertaa 10 vuoteen.

Kauhasen mukaan samanlaista nousua on tuskin odotettavissa Etelä-Koreassa.

– Meillä korona lisäsi pariskuntien yhteistä aikaa. Koreassa tilanne on toinen. Pariskunnat asuvat harvemmin yhdessä ja sosiaaliset kontaktit painottuvat enemmän nettiin. Maassa ei myöskään ole hyvinvointivaltion turvaverkkoja. /

Etelä-Korean eläkepommi

– Tulevaisuus on ennalta määrätty, toteaa väestötieteen professori **Young Tae Cho**.

Meneillään on Eläketurvakeskuksen (ETK) ja Etelä-Korean eläkeasian-tuntijoiden kansainvälinen webinaari, osa maiden välistä pitkäkestoista eläkealan yhteistyötä.

Etelä-Korean tapauksessa Chon fatalismi on realismia. Väestökehitys on kumuloituva tosiasia. Maassa tarvitaan eläkeuudistus.

Erityisesti korealaiset haluavat lujittaa työeläkejärjestelmänsä kestävyyttä. Jos välttämättömiin uudistuksiin ei kyetä, vuosisadan puolessa välissä odottaa vaikea yhtälö: eläkemaksut olisi kolminkertaistettava 9 prosentista 30 prosenttiin.

Elinaikakertoimesta mallia Korean

Korealaiset haluavat kuulla Suomen kokemuksia 2000-luvun eläkeuudistuksista. Erityisesti heitä kiinnostaa Suomen automaattiset vakauttajat.

ETK:n **Ismo Risku** esittelee vuoden 2005 uudistuksessa lanseerattua elinaikakerrointa. Voisiko mekanismista olla osaratkaisuksi myös Korean kestävyysongelmiin, pohtii Korean Eläkeyhdistyksen puheenjohtaja, **Sukmyung Yun**.

Myös eläkeläisköyhyydestä keskustellaan. Muiden maiden eläkejärjestelmiin perehtynyt ETK:n **Mika Vidlund** kommentoi professori **Soo Wan Kimin** esitystä maan eläkeläisköyhyydestä.

Esityksen mukaan lähes puolet Etelä-Korean 65 vuotta täyttäneistä on pienituloisia.

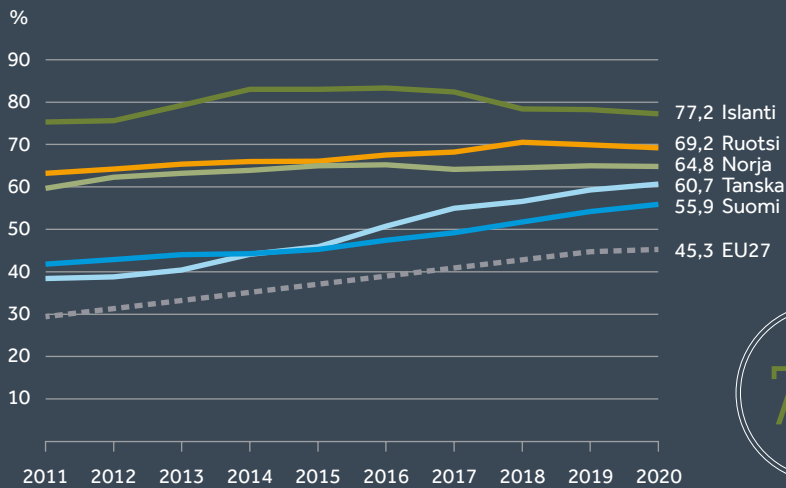
Eläkkeiden riittävyttä voisi Vidlundin mukaan parantaa kohdentamalla eläketurvaa paremmin vähävaraisille ja laajentamalla työeläketurvan kattavuutta myös työuran loppupäässä.

ANTTI KARKIALAINEN

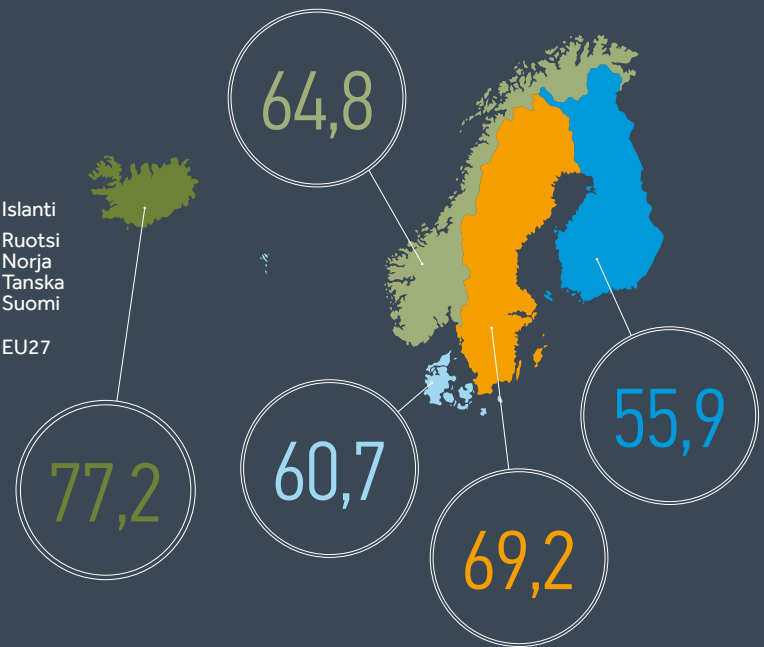
International Symposium on the Pensions of South Korea and Finland järjestettiin 7.10.

Ikääntyneiden työllisyysaste tukevassa nousussa

60–64-VUOTIAIDEN TYÖLLISYYSASTE POHJOISMAISSA

LÄHDE: EUROSTAT, EMPLOYMENT, LABOUR FORCE SURVEY

Suomessa 60–64-vuotiaiden työllisyysaste on noussut reilusti viimeisen kymmenen vuoden aikana. Ero muihin Pohjoismaihin on kaventunut, mutta jäämme edelleen jälkeen naapurimaistamme.

Suuntaus on 2010-luvulla mennyt kuitenkin koko ajan parempaan.

Ainakin osan Pohjoismaiden välisistä eroista selittää osa-aikatyö, jota Ruotsissa ja Norjassa tehdään enemmän kuin Suomessa.

TYÖLLINEN on henkilö, joka on tutkimusviikolla tehnyt ansiotyötä vähintään tunnin rahapalkkaa tai luontaisetua vastaan tai voittoa saadakseen, tai on ollut tilapäisesti poissa työstä. **TYÖLLISYYSASTE** on luku, joka kertoo työllisten prosenttiosuuden saman ikäisestä väestöstä.

Epäselvyys varjostaa ALUSTATYÖTÄ

Työntekijä vai yrittäjä? Alustatyöläisten epäselvä status rassaa Woltin Olli Koskea. Turvaverkkojen parantamiseksi hän ehdottaa uudistuksia yrittäjäeläkkeitä koskevaan YEL-järjestelmään.

Ruokakuljetusten teknologiayhtiö Wolt kuuluu Suomessa alustatalouden pioneereihin. Sen uudenlaista liiketoimintamallia on välillä vaikea sovittaa yhteiskunnan vanhoihin pelisääntöihin. Keskeinen kysymys on, määritelläänkö kaduilla sukkuloivat ruokalähetit työntekijöiksi vai yrittäjiksi. Se taas ratkaisee, kenen vastuulla ovat lakisääteiset sosiaalivakuutukset.

Woltin yhteiskuntasuhdejohtaja **Olli Kosken** mukaan yritys on sitä mieltä, että lähettien tulisi voida toimia itsenäisinä yrittäjinä.

– Läheteillä on täysi vapaus kirjautua alustalle silloin, kun he haluavat. He voivat myös vapaasti hyväksyä tai hylätä kuljetuksia, käyttää sijaista tai olla sopimussuhteessa useammankin alustan kanssa.

– Muun muassa näistä syistä lähetit eivät ole yrityksen työnjohdon alaisia, mikä on työsuhteen tunnusmerkki.

Vaihtelevia tulkintoja sopimussuhteesta

Työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) alainen työneuvosto päätyi kuitenkin viime vuoden lokakuussa toiseen tulkintaan. Neuvoston suosituksen mukaan Woltin ja sen kilpailijan Foodoran ruokalähetit ovat pääsääntöisesti työsuhteessa työnantajaan.

Myös työsuojeluviranomaisena toimiva Etelä-Suomen aluehallintovirasto (avi) päätti marraskuun alussa, että Woltin lähetit ovat työsuhteessa, eivät itsenäisiä yrittäjiä.

Aiemmin keväällä toukokuussa hallinto-oikeus teki sen sijaan yhtä Woltin lähettiä koskevan ratkaisun, jonka mukaan hän teki

työtä yrittäjänä ja joutuu tilittämään arvonlisäveron verottajalle.

– Lähettien aseman ovat nähneet yrittäjinä myös Verohallinto, tapaturma-asiaain korvauslautakunta, Ulosottolaitos, työttömyysturva-asioissa sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta ja vahinkovakuutus-sissa LähiTapiola, Koski luettelee.

Keskenään ristiriitaiset päätökset ovat alustatalouden edustajan mielestä harmillisia.

– Sekä yritys että lähetit haluavat selkeyttä nykyiseen tilanteeseen. Epävarmuus ei palvele ketään.

Koski viittaa Woltin Taloustutkimuksella teettämään kyselyyn, jonka mukaan lähettien selvä enemmistö haluaa tehdä työtä yrittäjinä.

Sosiaaliturvan selkeyttäminen alustayhtiöille tärkeää

Koski tuntee hyvin poliittisessa keskustelussa ja työmarkkinajärjestöissä esitetyt näkökulmat, sillä hän on toiminut muun muassa SAK:n pääekonomistina, TEMin elinkeino- ja innovaatio-osaston johtajana ja Eurooppa- ja omistajaohjausministerin valtiosihteerinä.

”Yrittäjyys on meidän kannaltamme paras ratkaisu.”

Wolt on palkannut Kosken osallistumaan keskusteluun, vastaamaan kritiikkiin ja tuomaan päätöksenteon pohjaksi parannusehdotuksia.

Kysymys työn suorittajien sosiaaliturvan selkeyttämisestä on alustayhtiöille tärkeää, jotta ne pystyvät suunnittelemaan liiketoimintaansa pitkällä tähtäimellä.

– Tärkeintä on löytää malli, jossa kaikkien osapuolten arvostama joustavuus voitaisiin yhdistää nykyistä paremmin turvaverkkoihin. Yrittäjyys on meidän kannaltamme paras ratkaisu, koska se tarjoaa alustatyön järjestämiseen tarvittavan vapauden.

Koski ei lämpene työntekijäjärjestöjen ehdotuksille, joiden mukaan ruokalähetit olisivat työsuhteessa ja sopivat vaihtelevasta työajasta tekemällä niin sanotun nolatuntisopimuksen. Siinä työajaksi voidaan sopia 0–40 tuntia viikossa, jolloin työntekijä ottaa vastaan haluamansa työtunnit tai tulee töihin kutsuttaessa.

Työntekijä-statukselta on Woltilla kokemusta Saksasta, jossa ruokalähetit on lain mukaan oltava työsuhteessa. Kosken mukaan tämä on aiheuttanut ennakoitua ongelmia.

– Työsuhteessa on sovittava vuorot ja käytännössä luotava työntekijöille tehokkuustavoitteet. Myös työn valvontaa on tehtävä enemmän. Toki tukiverkot ovat työntekijöille Saksan mallissa paremmat, mutta malli ei sovi alustatyöhön kovin hyvin.

Parannuksia nykyisistä lähtökohdista Suomessa Wolt on muun muassa esittänyt, että alustayrityksellä olisi mahdollisuus maksaa lähettien sosiaalivakuutusmaksuja

Woltin ruokalähetti Stefanouīs Geratous, joka on työskennellyt Rovaniemellä muutaman kuukauden.

Olli Koski vastaa yhteiskuntasuhteista Woltissa, joka myytiin marraskuussa yhdysvaltaiselle verkkokauppayhtiö DoorDashille.

”Yrittäjän eläkevakuutus pitäisi brändätä uudelleen, jotta yrittäjät ymmärtäisivät sen vakuutusluonteen.”

– vaikkapa tilittää työeläkevakuutusmaksut suoraan eläkeyhtiölle tai tarjota työtapaturvavakuutus.

Woltin mielestä alustatyön suorittajien asemaa parantaisi myös, jos heillä olisi mahdollisuus järjestäytyä ja neuvotella kollektiivisesti alustayritysten kanssa.

Työntekijöiden ja työnantajien järjestöjen kesken vallitsee kuitenkin laaja yhteinen käsitys siitä, että työsuhteen ja yrittäjyyden rinnalle ei ole tarpeen luoda eräänlaista väli-muotoa. Koskikin myöntää nyt, että parannuksia kannattaa lähteä tekemään nykyisistä lähtökohdista.

Tällä hetkellä laissa on kaksi selvää kategoriaa: työntekijä tai yrittäjä. Näiden välimaastoon kolmannen kategorian tuominen voisi tuoda enemmän ongelmia kuin ratkaisuja.

YEL-järjestelmä vaatii hiomista

Woltin Kosken mielestä nyt olisikin oleellista lähteä kehittämään yrittäjän eläkeva-

kuutusjärjestelmää, jotta se palvelisi myös alustatalouden tarpeita ja parantaisi työn suorittajien turvaverkkoja.

– Toivomme, että YEL-järjestelmä saataisiin kestävämmälle pohjalle. Esimerkiksi yrittäjien alivakuuttaminen on ongelma, johon tulevaisuudessa uudistuksissa tulisi löytyä ratkaisu.

Woltin kyselyssä 70 prosenttia alustaa käyttävistä läheteistä arvioi tuntevansa yrittäjän vastuut verotuksen ja eläkevakuuttamisen osalta vähintäänkin hyvin.

Kosken mukaan toimenpiteitä alivakuuttamisen vähentämiseksi tulisi silti tehdä.

– Osa läheteistä hoitaa varmasti asiat hyvin, mutta kyselyn mukaan noin joka kymmenes ei koe tuntevansa vastuutaan.

Ruokalaheteistä suuri osa on maahanmuuttajataustaisia, joille suomalaisen sosiaaliturvan hahmottaminen voi olla jo kieli- taidonkin puolesta haasteellista. Lähe-teissä on myös paljon opiskelijoita, joille

työeläkkeen kerryttäminen saattaa tuntua kaukaiselta.

– Yrittäjän eläkevakuutus pitäisi brändätä uudelleen, jotta yrittäjät ymmärtäisivät sen vakuutusluonteen. Pitäisi korostaa nykyistä enemmän, että YEL-tulo vaikuttaa muuhunkin sosiaaliturvaan.

Mutta tienaako ruokalahetti tarpeeksi rahaa hoitaakseen itselleen riittävän sosiaaliturvan?

Kosken mukaan kyllä. Alustalle kirjautuneen lähetin keskimääräinen laskutus on tällä hetkellä runsaat 15 euroa tunnissa sisältäen odotusajan. Kun tästä vähentää yrittäjän sivukulut ja muut yrittäjän kulut, verotettavaa tuloa jää noin kymmenen euroa.

– Se on suurin piirtein sama määrä, jonka työsuhteessa oleva työntekijä tienaa vastaavantyyppisestä työstä. ✓

*Elina Holmas,
lakimies Tapaturma-
vakuutuskeskuksesta.*

*Monika Sievänen,
ratkaisupäällikkö
Eläketurvakeskuk-
sesta.*

*Paula Ilveskivi,
lakimies Suomen
ammattiliittojen
keskusjärjestöstä.*

*Janne Makkula, johtaja
Suomen yrittäjistä.*

Kuka hoitaa sosiaalivakuutukset?

**Miten alustatyöläisen
vakuuttamisvelvollisuus ratkaistaan eri tilanteissa?
Rajanveto yrittäjän ja palkansaajan välillä
ei ole aina helppoa, sanovat asiantuntijat.**

”Alustavälitteisen työn erityispiirteet tekevät tulkinnasta välillä ongelmallisen. Kyse on uudesta ja dynaamisesta toimialasta, jossa on hyvin erilaisia yrityksiä.”

ELINA HOLMAS
TAPATURMAVAKUUTUSKESKUS

Alustatalouden parissa työskentelevien määrä kasvaa. Samaan aikaan ruokalähetien ja muiden alustayhtiöiden toimeksiantoja tekevien sosiaaliturvan hoitaminen herättää kysymyksiä. Asia on noussut laajempaan keskusteluun pitkin syksyä ja Woltin myyntiutisointi lisäsi mielenkiintoa asiaan marraskuun alkupuolella.

Puhetta aiheesta jatkettiin myös Eläketurvakeskuksen Eläkekomitea-podcastin marraskuun (15.11.) jaksossa.

Eläketurvakeskuksen (ETK) ratkaisupäällikkö **Monika Sievänen** sanoo, että oikeudellinen lähtökohta työeläkevakuuttamisessa on varsin selkeä.

– Työtä tehdään joko työsuhteessa tai yrittäjänä. Ensiksi mainitussa tilanteessa vakuuttamisesta vastaa työnantaja, jälkimmäisessä henkilö itse.

Tapaturmavakuutuskeskuksen (TVK) lakimies **Elina Holmas** huomauttaa, että vuoden 2016 lakiuudistuksessa työtaturmavakuutuksen henkilöpiiri yhtenäistettiin työeläkevakuutuksen kanssa.

– Jos henkilö vakuutetaan työntekijänä työeläkevakuutuksessa, hän kuuluu pääsääntöisesti myös pakollisen työtaturmavakuutuksen piiriin.

Tulkinnallisia tilanteita aina syntyy

Holmas ja Sievänen kuitenkin myöntävät, että tulkinnallisia tilanteita väistämättä syntyy, kun yksittäisissä tapauksissa vakuuttamisvelvollisuutta lähdetään ratkaisemaan käytännössä.

– Alustavälitteisen työn erityispiirteet tekevät tulkinnasta välillä ongelmallisen. Kyse on uudesta ja dynaamisesta toimi-

”Työstä sovittaessa osapuolilla voi olla puutteellista tietoa työeläkevakuuttamisesta tai virheellisiä käsityksiä siitä, miten kyseinen työskentely vakuutetaan.”

MONIKA SIEVÄNEN
ELÄKETURVAKESKUS

alasta, jossa on hyvin erilaisia yrityksiä, Holmas toteaa.

Sievänen mukaan jopa samalla yrityksellä voi olla käytössään erilaisia sopimuksia työn teettämisestä.

– Työtä koskevilla sopimuksilla ja tavoilla tehdä työtä on yhä useammin sekä palkansaajaan että yrittämiseen liittyviä piirteitä. Lisäksi työstä sovittaessa osapuolilla voi olla puutteellista tietoa työeläkevakuuttamisesta tai virheellisiä käsityksiä siitä, miten kyseinen työskentely vakuutetaan, Sievänen sanoo.

”Nyklainsäädännöllä pärjätään”

Johtaja **Janne Makkula** Suomen Yrittäjistä pitää alustatyön tekijöiden oikeudellisesta asemasta virinnyttä keskustelua ylimoitettuna. Hänestä kyse on pitkälti samalaisesta keikkatyöstä, jota yritykset ovat teettäneet esimerkiksi freelancereilla jo pitkään.

– Aiemmin toimeksiantaja haki työlle tekijää puhelimitse tai lehti-ilmoituksella.

Keskustelu aihepiiristä jatkuu, uskovat asiantuntijat Elina Holmas (vas.), Monika Sievänen, Paula Ilveskivi ja Janne Makkula Kansalaisatorilla Helsingin keskustassa.

ASIAI VOI JA KANNATTAA SELVITTÄÄ ETUKÄTEEN

Työeläke-lehden haastatteleminen asiantuntijoiden mielestä alustatyön teettäjän ja suorittajan kannattaa selvittää jo ennen sopimuksen allekirjoittamista, kummalle osapuolelle vakuuttamisvelvollisuus kuuluu.

– Näin ei pääse syntymään epäselviä tilanteita. Jälkikäteen asioiden selvittäminen ja korjaaminen on aina hankalampaa ja kalliimpaa, **Monika Sievänen** korostaa.

Yksin asioita ei tarvitse pohtia. Eläkevakuuttamista koskevilla kysymyksissä auttavat eteenpäin työeläkeyhtiöt ja Eläketurvakeskus.

Työtaturmavakuuttamisesta hyödyllistä tietoa saa vakuutusyhtiöiltä ja Tapaturmavakuutuskeskuksesta.

MATTI REMES

”Alustatyön tekijöiden asema vaatii ehdottomasti parannusta. Nyt moni tekee töitä ilman työsuhteturvaa, ansioperusteista sosiaaliturvaa, työterveyshuoltoa tai työsuojelua.”

PAULA ILVESKIVI
SAK

Nyt sama tapahtuu digitaalisessa ympäristössä. Vain väline on tekniikan kehittymisen myötä muuttunut.

Alustatalouden työn teettämiseen liittyvät asiat voidaan Makkulan mielestä ratkaista nykyisen lainsäädännön pohjalta. Hänen mukaansa uuteen ilmiöön liitetään usein ongelmia, joita ei ole oikeasti olemassa.

– Työtä tehdään joko työntekijänä tai yrittäjänä. Jos on henkilökohtaisesti sitoutunut tekemään työtä työnantajan lukuun tämän johdon ja valvonnan alaisena palkkaa vastaan, hän on työntekijä. Muutoin kyse on yrittäjätöistä.

”Työsopimuslakiin tarkennusta”

SAK:n lakimies **Paula Ilveskivi** ei pidä nykyistä yrittäjyyden ja työsuhteen välistä tulkinnallista horjuvuutta tyydyttävänä. Makkulan tavoin hänkään ei lämpene alustayritysten ehdotuksille luoda työsuhteen ja yrittäjyyden rinnalle eräänlainen väli- muoto.

– Alustatyön tekijöiden asema vaatii ehdottomasti parannusta. Nyt moni heistä tekee töitä ilman työsuhteturvaa, ansioperusteista sosiaaliturvaa, työterveyshuoltoa tai työsuojelua, Ilveskivi huomauttaa.

Hänen mielestään työsuhtelakiin tulisi muuttaa niin, että työntekijän työsuhteen naamiointi toimeksiannoksi tai muuksi sopimusmuodoksi voidaan estää.

Alustatyön tekijöiden aseman parantaminen on Ilveskiven mielestä tärkeää siksi, että ilmiö laajenee koko ajan.

– Nyt esillä ovat ruokalähetit, mutta alustatyö yleistyy myös esimerkiksi siivous-, kuljetus- ja rakennusalalla. Sosiaali- ja terveydenhuoltoonkin se on jo rantautunut.

– Yhdistävä tekijä kaikilla aloilla on, että työsuhte on naamioitu muuksi sopimus-suhteeksi, Ilveskivi sanoo.

Yksittäispäätöksissä ei ristiriitaa

Viime aikoina keskustelua alustatyöstä ovat hallinneet yksittäiset ratkaisut, joissa jotkut viranomaiset ovat määritelleet päätöksen kohteena olleen ruokalähetin yrittäjäksi, kun taas toisissa tapauksissa viranomaiset ovat tulkinneet sopimus-suhteen työsuhteeksi.

”Alustatyön asiat voi ratkaista nykyisen lainsäädännön pohjalta. Uuteen ilmiöön liitetään usein ongelmia, joita ei ole oikeasti olemassa.”

JANNE MAKKULA
SUOMEN YRITTÄJÄT

Monika Sievänen mukaan erilaiset ratkaisut eivät ole automaattisesti ristiriitaisia. Kyse on aina yksittäisistä ratkaisuista, joissa kukin päätöksentekijä tekee päätöksen aina omaa toimintaansa koskevan lainsäädännön pohjalta.

– Päätökset voivat koskea eri henkilöitä ja yrityksiä, joissa työn tekemistä koskevat sopimukset ja tilanteet saattavat olla erilaiset. Siksi toisistaan poikkeavat ratkaisut ovat mahdollisia samallakin toimialalla, Sievänen toteaa.

Vakuutusten erilainen luonne

Erilaiset päätökset eivät merkitse automaattisesti, että päätökset olisivat ristiriitaisia. Päätöksiin voi vaikuttaa myös sosiaalivakuutusten erilainen luonne.

– Työnantajalle pakollinen työtaturmavakuutus on niin sanottu yleisvakuutus, joka koskee kaikkia työnantajan työntekijöitä. Toisin kuin työeläkevakuutuksessa, yksittäistä työntekijää ei rekisteröidä henkilönä, Holmas huomauttaa.

Janne Makkula muistuttaa, että lainsäädäntöä sovellettaessa joudutaan aina tulkintatilanteisiin ja rajanvetoihin.

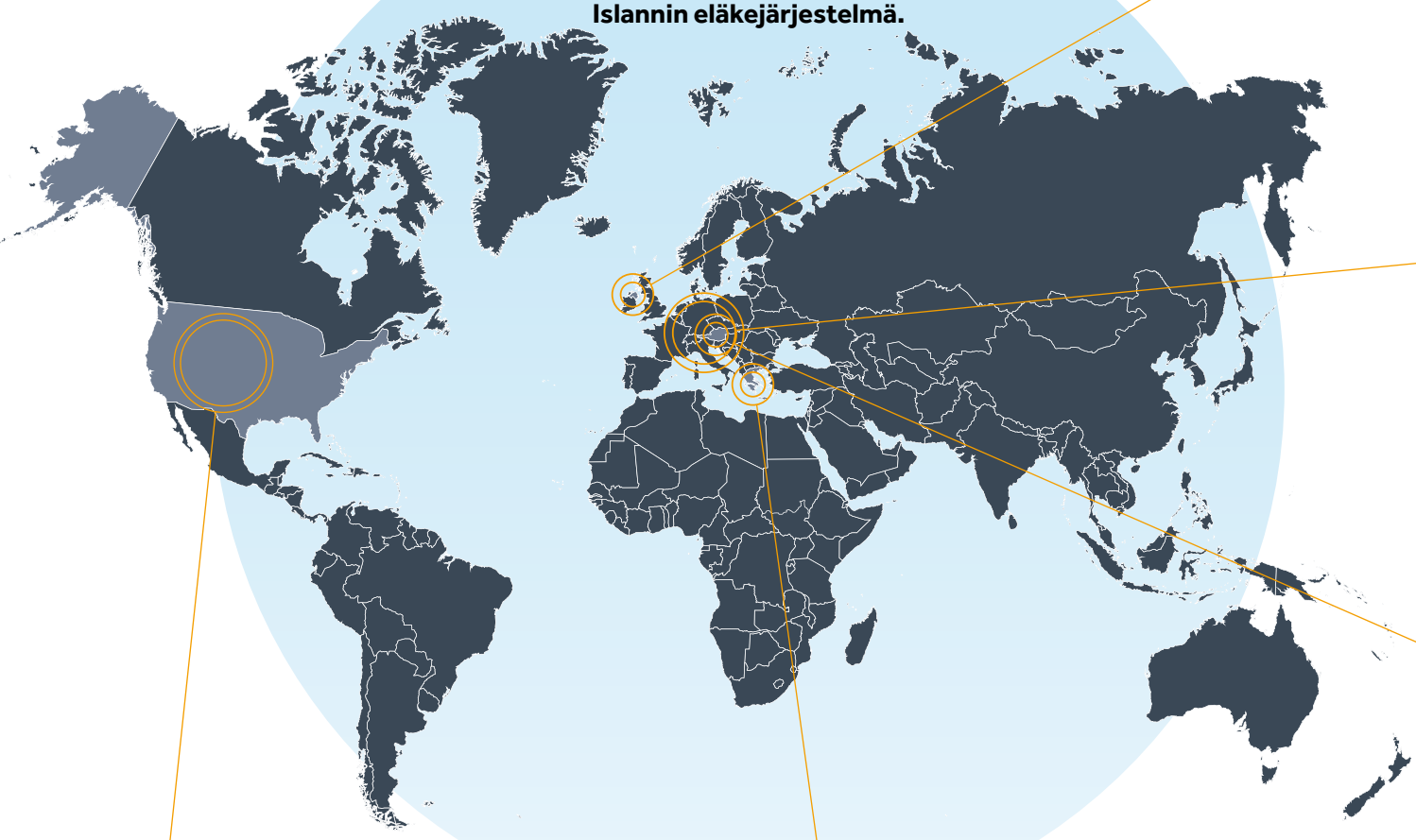
– Tämä ei ole sääntelyn ongelma, vaan ominaisuus. Olennaista on, että myös alustatalouden toimintaympäristössä ratkaisu työsuhteen mahdollisesta olemassaolosta saadaan aina tehdyksi.

Makkulan mielestä on mahdotonta kirjoittaa sääntelyä, joka ei edellyttäisi aina tulkintaa.

– Sitä tarvitaan kaikessa lainsäädännössä. Ja päätöksistä on aina mahdollisuus valittaa. Tätä varten meillä ovat tuomioistuimet. /

Eläkeuutisia muista maista

Ulkomailta-palsta kokoaa eri lähteistä muiden maiden eläkeuutisia ja maesittelyn. Tällä kertaa lähemmässä tarkastelussa on Islannin eläkejärjestelmä.

YHDYSVALLAT

Palomiesten turva Bitcoineissa

Houstonin palomiesten eläkerahasto (HFRRF) on ostanut Bitcoin- ja muita kryptovaluuttoja 25 miljoonalla dollarilla. Kyseessä on Yhdysvaltojen ensimmäinen julkisen puolen eläkerahasto, joka on päättänyt sijoittaa kryptovaluuttoihin. Rahasto on sijoittanut varoja digitaalisiin varallisuustuotteisiin erikoistuneen varainhallintayhtiö NYDIG:in kautta, jonka mukaan kyseessä on merkkipaalu kryptovaluutoille ja niiden roolille eläkevarojen sijoittamisessa. Samaisen varainhoitajan mukaan eläkevarojen hallinnoijat ovat huomanneet, miten pieni kryptovaluuttasijoitus voi tuottaa paljon pitkällä aikavälillä.

Lähde: Nasdaq 21.10.2021

KREIKKA

Uusi rahastoitu eläke

Kreikan parlamentti vahvisti syyskuussa uuden rahastoivan ja yksilöllisiin tileihin perustuvan pakollisen lisäeläkejärjestelmän (TEKA) perustamisen. Järjestelmä täydentää nykyisiä perus- ja työeläkejärjestelmiä ja se tulee korvaamaan aiemman rahastoimattoman lisäeläkejärjestelmän (ETEAEP). Uuden järjestelmän piiriin liitetään automaattisesti nuoret, työuransa aloittavat henkilöt vuodesta 2022 lähtien. Yli 35-vuotiaat sen sijaan pysyvät vanhassa järjestelmässä. Eläkemaksu olisi aluksi 3,25 prosenttia sekä työntekijöillä että työnantajilla. Maksut sijoitetaan vakuutetun valinnan mukaan kolmen eri riskiprofiiliin sijoituksiin. Hallituksen mukaan uudistus parantaa eläkejärjestelmän kestävyttä ja luottamusta eläketurvaan sekä lisää investointeja. Lähteet: Ekathimerini 17.8.2021, SSA 29.10.2021

IRLANTI

Eläkeikä nousee lopulta 68:aan

Hallitus julkaisi lokakuussa 2021 eläkekomitean raportin, jonka suositusten mukaisesti vanhuuseläkeikää ollaan nostamassa asteittain nykyisestä 66 ikävuodesta 67 vuoteen. Eläkeikä nousee kolmen kuukauden periodeissa vuosien 2028 ja 2031 välisenä aikana. Raportissa suositellaan lisäksi, että eläkeikää nostetaan edelleen asteittain 68:aan vuoteen 2039 mennessä. Sosiaaliministeri kuvaili päätöstä erittäin vaikeaksi, mutta totesi eläkeiän noston olevan välttämätöntä eläkejärjestelmän kestävyuden lisäämiseksi ja tulevien sukupolvien eläkkeiden turvaamiseksi. Eläkeiästä tuli merkittävä ja melko odottamaton poliittinen kysymys viime vuoden eduskuntavaaleissa, kun keskustaoikeistolainen *Fianna Fáil* -puolue lupasi lykätä nousua 67 vuoteen. Lähde: The Journal 7.10.2021

ITÄVALTA

Nuorena työuran aloittava palkitaan

Itävallan hallitus päätti nostaa nuorena työuransa aloittavien eläkkeitä. Vuoden 2022 alusta alle 20-vuotiaana tehdystä työstä saa nuorena aloittavan eläkehyvityksen. Hyvitys maksetaan normaalin eläkekarttuman päälle. Uuden lain mukaan nuorena aloittava saa yhden euron lisää vanhuuseläkkeeseensä jokaiselta kuukaudelta, jona hän käy ansiotöissä ennen kuin täyttää kaksikymmentä vuotta. Hyvityksen enimmäismäärä tuo 60 euroa lisää kuukausieläkkeeseen. Hyvitys maksetaan vain, mikäli henkilöllä on vähintään 12 kuukautta ansiotyötä takanaan ennen 20-vuotispäivää. Uudistus parantaa etenkin työntekijäammateissa aloittavien vanhuuseläkkeitä. Lähde: EU:n hallintotoimikunta 22.4.2021

EUROOPAN UNIONI

Vastuullisen sijoittamisen markkinat kasvavat

Vastuullisiin sijoituksiin kohdistuva kysyntä mullistaa Euroopan unionin (EU) sijoitusmarkkinat, esittää PwC:n tuore selvitys. PwC ennakoii, että vuoteen 2025 mennessä jopa neljäkymmentä prosenttia varoista täyttäisi vastuullisuuden kriteerit. Vuonna 2020 vastuulliset sijoitukset vastasivat noin 15 prosenttia kaikista yksityismarkkinoiden varoista. Merkittävänä tekijänä tässä on EU:ssa tapahtunut sääntelymuutos. Uusi sääntely määrittää sen, mitä voi jatkossa kutsua vastuulliseksi sijoitukseksi. PwC:n selvityksessä kolmannes vastaajista mainitsi muutokset sääntelyssä syyksi, miksi sijoitustoimintaa ollaan yhteensovittamassa vastuullisten periaatteiden mukaisiksi. Lähde: Financial Times 11.10.2021

Aiheesta laajemmin etk.fi > Eläkejärjestelmät > Muiden maiden eläkejärjestelmät

NÄIN ISLANNISSA

MAAILMAN PARAS ELÄKEJÄRJESTELMÄ?

Väkiluku 366 000 asukasta
Elinajan odote miehillä 81,7 ja naisilla 84,5 vuotta
Eläkeikä 67 vuotta.

Islannin eläkejärjestelmä arvioitiin tuoreessa Mercer CFA Institute Global Pension Index -vertailussa maailman parhaaksi. Islannin työeläkejärjestelmä on täysin rahastoitu ja eläkevarat ovat noin kaksinkertaiset bruttokansantuotteeseen nähden. Maassa tehdään pitkiä työuria: eläkeikä on 67 vuotta ja ikääntyneiden työllisyysaste on korkea. Lakisääteinen eläkejärjestelmä koostuu asumisperusteisesta kansaneläkkeestä sekä palkansaatajat ja yrittäjät kattavasta työeläketurvan takavasta pakollisesta lisäeläkkeestä. Työeläketurvan hallinto on hajautettu itsenäisille eläkekassoille. Eläkekassoja on 21 ja ne voivat hoitaa myös pakollista työeläkettä täydentävää lisäeläketurvaa. Kassojen toimintaa säätelevässä laissa määritellään eläkemaksujen ja etuuskien vähimmäistaso. Eläkkeet perustuvat maksettuihin vakuutusmaksuihin. Eläkkeen tavoitetaso ja maksut vaihtelevat kassojen välillä. Työeläkkeen tavoitetaso on vähintään 56 prosenttia 40 vuoden työuran ajalta lasketusta keskiansiosta. Eläkemaksua peritään työntekijältä vähintään neljä prosenttia ja työnantajalta vähintään kahdeksan prosenttia. Maksu peritään ja eläke kertyy koko palkasta. Lisäksi työntekijä voi maksaa vapaaehtoista lisäeläkemaksua joko kaksi tai neljä prosenttia. Työnantajan lisäeläkemaksu on tällöin kaksi prosenttia. Kansaneläkkeen hallinnosta vastaa sosiaalivakuutuslaitos *Tryggingastofnun ríkisins*. Kansaneläke rahoitetaan verovaroin ja työnantajamaksuilla.

Perhe-eläke uudistuu, perhekäsitys ajanmukaistuu

Perhe-eläkeuudistuksessa parannetaan avolesken ja lasten asemaa. Leskeneläke muuttuu määräaikaiseksi.

Ensi vuoden alusta voimaan astuvat muutokset perhe-eläkkeissä heijastavat yhteiskunnan muutoksia kuten aiemmatkin eläkeuudistukset. Miehet pääsivät leskeneläkkeen piiriin vuoden 1990 uudistuksessa, ja vuoden 2005 jälkeen eläkettä on karttunut muun muassa lasten kotihoidosta.

– Nyt muuttuvassa lainsäädännössä on parannettu erityisesti lapsiperheiden asemaa, kertoo erityisasiantuntija **Suvi Ritola** Eläketurvakeskuksen suunnitteluosastolta.

Perhe-eläke jakaantuu leskeneläkkeeseen ja lapseneläkkeeseen. Työeläkejärjes-

telmästä aviopuolisolle maksettava leskeneläke on ollut tähän mennessä ikuinen, mikäli leski ei ole avioitunut uudelleen alle 50-vuotiaana. Uudistuksen jälkeen sitä voidaan maksaa 10 vuotta tai vähintään siihen asti, kun nuorin lapseneläkkeeseen oikeutetuista lapsista täyttää 18.

Merkittävä muutos on, että ensi vuoden alusta alkaen leskeneläkettä voi saada myös avopuoliso.

Lapseneläke ja leskeneläke voivat edelleen olla yhteensä enintään edunjättäjän työeläkkeen suuruisia ja leskeneläke puolet puolison työeläkkeestä. Mikäli huolletta-

vana ei ole alaikäisiä lapsia, leskeneläkettä voidaan pienentää lesken oman eläkkeen perusteella. Noin puolet leskeneläkkeen saajista on yli 80-vuotiaita.

Leskeneläkkeen keston rajaamista koskevat muutokset eivät koske maksussa olevia leskeneläkkeitä eivätkä ennen vuotta 1975 syntyneitä leskiä.

Perhe-eläkettä voi saada myös kansaneläkejärjestelmän perusteella, mutta Kelan perhe-eläkkeiden osuus kaikista perhe-eläkkeistä on hyvin pieni. ✓

Perhe-eläke uudistuksessa on ajan-tasaistettu perhekäsitystä ja painotettu perhe-eläkkeen tehtävää urvata perheelle kuolemaa seuranneen sopeutumisvaiheen toimeentulo.

1 Leskeneläke muuttuu määräaikaiseksi

Työeläkejärjestelmästä on tähän mennessä maksettu leskeneläkettä ilman määräaika, mikäli leski ei ole avioitunut uudelleen ennen kuin on täyttänyt 50 vuotta.

Perhe-eläkeuudistuksen astuttua voimaan niille leskille, jotka ovat syntyneet vuonna 1975 ja sen jälkeen, voidaan maksaa leskeneläkettä kymmenen vuotta tai vähintään siihen saakka, kun nuorin lapseneläkkeeseen oikeutetuista lapsista täyttää 18 vuotta. Samaa sukupuolta olevien rekisteröidyn parisuhteen osa-
puoli rinnastetaan aviopuolisoon.

Kymmenen vuoden minimiaika ei koske avoieskeä, vaan avoieskelle maksetaan leskeneläkettä vain siihen saakka, kun nuorin yhteisistä lapsista täyttää 18 vuotta.

2 Avopuolisolle eläkettä, mikäli yhteisiä lapsia

Perhe-eläkelain uudistuksen jälkeen myös avoiesket voivat saada leskeneläkettä, jos puoliset ovat asuneet yhdessä vähintään viisi vuotta ja heillä on yhteinen lapsi.

Avopuolisolle maksetaan leskeneläkettä siihen saakka, kun nuorin yhteisistä lapsista täyttää 18.

Uutta on, että lesken osuus perhe-eläkkeestä voidaan maksaa lapsille, mikäli pari on esimerkiksi eronnut eikä leskeneläkettä makseta.

Avoliitossa syntynyt lapsi on saanut lapseneläkettä tähänkin asti. Jos avoliitossa asuneen parin talouteen kuuluu lesken lapsia hänen aiemmista liitoistaan, he eivät ole oikeutettuja lapseneläkkeeseen.

”Ensi vuoden alusta alkaen leskeneläkettä voi saada myös avopuoliso.”

3 Lapsuuden ikäraja nousee

Ensi vuoden alusta alkaen lapseneläkettä maksetaan, kunnes lapsi täyttää 20. Tähän asti ikäraja on ollut 18 vuotta.

Perhe-eläkkeen määrään vaikuttaa edunsaajien lukumäärä. Monilapsisessa perheessä kunkin lapsen osuus on siis pienempi kuin perheessä, jossa on vain yksi lapsi. Jos avioliitossa asuneen parin talouteen kuuluu lesken lapsia hänen aiemmista liitoistaan, myös he ovat oikeutettuja lapseneläkkeeseen.

Uutta on, että lesken osuus perhe-eläkkeestä voidaan nyt maksaa lapsille, mikäli hänen vanhempansa ovat esimerkiksi eronneet eikä leskeneläkettä makseta. Tämä koskee sekä avio- että avoliitossa syntyneitä lapsia.

4 Lainmuutos voimaan 2022 alusta

Lainmuutos tulee voimaan 1. tammikuuta 2022. Leskeneläkkeen määräaikaisuus koskee vuonna 1975 ja sen jälkeen syntyneitä leskiä, joiden puoliso kuolee vuonna 2022 tai sen jälkeen. Vuonna 1974 syntyneet ja sitä vanhemmat leskeksi jäävät puoliset voivat edelleen saada leskeneläkettä kuolemaansa saakka.

Lapseneläkkeen piteneminen 20. ikävuoteen koskee niitä lapseneläkkeensaa-
jia, jotka täyttävät 20 vuotta 1.1.2022 tai sen jälkeen.

Perhe-eläketurvan kehittämisestä päätettiin vuoden 2017 työeläkeuudistuksen yhteydessä, ja vuoden 2017 eläkeuudistuksen toimeenpanon jatkaminen yhteistyössä työmarkkinakeskusjärjestöjen kanssa on sisällytetty pääministeri Marinin hallituksen vuosien 2019–2023 hallitusohjelmaan.

KIRJAT

JYRI LIUKKO

Ikä: 43

Koulutus: valtiotieteiden tohtori

Työ: erikoistutkija, Eläketurvakeskus

Lähellä sydäntä: lentopallojuniorien

valmentaminen, musiikki, kirjat ja elokuvat

Lukee seuraavaksi: Hermann Hesse: Demian.

Tavallisen kansan tavallinen elämä

Perttu Immonen teos kuvaa harvinaisella tavalla suomalaisen arkielämän historiaa kolmessa alueellisessa kontekstissa.

Kirjassa havainnoidaan länsisuomalaisista jokivarsikulttuuria, itäsuomalaisista järvikulttuuriin ja kasviviljelyyn perustuvaa elämäntapaa sekä merenrannan läheisyyden muokkaaman arjen erityispiirteitä Perämeren rannikolla. Lisämausteen kirjajan tuo monien tuttuun käsitteiden alkuperän paikantaminen yllättäviin yhteyksiin. **Perttu Immonen: Suomen rahvaan historia. Kolmen suvun elämää keskiajalta 1800-luvulle. Atena 2017**

Myytti yhdistyy dystopiaan

Risto Isomäen tieteisromaanin kertoo uudenlaisen version myyttisestä vedenpaisumuskertomuksesta ja samalla pelottavan vision lähitulevaisuuden uhkakuivasta jäätikköiden sulaesta.

Kirjassa vuorottelee kaksi eri kertomusta. Poikkeuksellinen rakkaustarina vuosituhansien takaisessa kalastajakylässä olisi jo itsessään vetävän romaanin aihe, mutta tähän yhdistyy seikkailukertomus, josta päällimmäisenä jää mieleen ihmiskunnan totaalinen ja kylmävä riippuvuus sähköverkon toiminnasta.

Risto Isomäki: Vedenpaisumuksen lapset, Into 2020

Mielenharmoniaa kansallispuvuista

Mitä yhteistä on aktuaarityöllä ja kansallispuvujen valmistamisella? Sen tietää Ilmarisen aktuaari- ja analytiikkapalvelut -osaston johtaja ja vastuullinen vakuutusmatemaatikko Barbara D'ambrogi-Ola.

Mistä syttyi kipinä kansallispuvuihin?

– Käsityöt ovat olleet lähellä sydäntäni lapsesta saakka, sillä äitini opetti minulle niiden tekemistä kädestä pitäen.

– Vuonna 1994 muutin vaihto-opiskelemaan Roomasta Ouluun, ja koin tärkeäksi oppia suomen kieltä mahdollisimman nopeasti. Siispä liityin Myllyojan kirkkokuoroon, ja aloin laulamaan suomeksi.

– Heti ensimmäisenä keväänä kuoro osallistui kirkkokuorojuhlaan, jossa tarvittiin kansallispuvua, ja sitä minulla ei vielä silloin ollut. Siitä lähti syventyminen kansallispuvujen ihmeelliseen maailmaan.

– Ymmärsin pian, kuinka paljon tarinoita puvujen takana on. Halusin oman puvun, ja päätin osallistua kansallispuvun kurssille, jossa pukuja opetettiin tekemään.

– Minua kuitenkin huoletti, voinko tehdä kansallispuvua, sillä en vielä silloin ollut Suomen kansalainen.

– Toisekseen kaikki kertoivat puvujen edustavan omia juuria, ja minulla ne sijaitsevat Italiassa. Soitin kansallispuvun neuvostoon ja sieltä minulle kerrottiin, että saan valita itse pukuni, kunhan kannan sitä kunnioittavasti. Tätä neuvoa olen kantanut loppuelämäni.

– Valitsin Hämeen kansallispuvun sen kauniiden värien vuoksi. Sitten menin ja ompelin.

– Nykyään minulla on Hämeen kansallispuvun lisäksi Orimattilan kansallispuvu sekä kolmantena työn alla on Sakkolan-Raudun kansallispuvu, joka on alkujaan luovutetun Karjalan alueelta.

Millaista iloa harrastus on sinulle tuonut?

– Historian, kulttuurin ja ompelamisen yhdistäminen on hauskaa. Kun muuttaa uuteen maahan, haluaa tuntea siellä asuvien juuret.

– Se on erinomainen tapa rauhoittua, ja toisaalta oman kädenjäljen tulokset näkyvät nopeasti.

– Kansallispuvut yhdistävät ja luovat yhteisöllisyyttä. Olen tutustunut harrastukseeni kautta ihaniin ihmisiin, joita en olisi muuten tavannut. Myös sosiaalisessa mediassa olevista ryhmistä saa paljon tukea.

Millaista vastapainoa harrastuksesi tuo työllesi?

– Aktuaarityöhön liittyy paljon vastuuta, sillä laskelmissa ei voi tehdä virheitä. Tätä teen vain itseäni varten. Mikäli huomaan puvussa jonkin virheen, on vain minusta kiinni, puranko tekemäni pistokset vai en.

– Se on palkitsevaa, kun saan esimerkiksi kolme riviä kirjoja valmiiksi. Näyttää upealta, kun värit loistavat kirkkaana kankaalla.

– Olen ihminen, joka nauttii tarkkuudesta. En usko, että nauttisin sellaisesta harrastuksesta, jota tekisin hosuella. Paitsi ruoanlaitto – sen teen mututuntu-malla.

– Pidän uusien taitojen oppimisesta, ja tämä harrastus on täynnä sitä. Jokainen puku on uniikki.

Aktuaarin eli vakuutusmatemaatikon työtöhtävissä on muistettava, missä punainen lanka kulkee. Samaa periaatetta Orimattilan kansallispuvuun pukeutunut Barbara D'ambrogi-Ola noudattaa käsitöissä.

KANSALLISPUVUT

Suomalainen kansanpukuperinne ulottuu 130 vuoden taakse. Silloin kiinnostus kansanperinteisiin heräsi, ja kansallispuvua alettiin valmistamaan käsityönä.

Nykyään erilaisia kansallispuvumalleja on yli 400. Puvut valmistetaan yhä käsityönä tarkistettujen alkuperäismallien mukaisesti.

Monet kansallispuvuharrastajat valmistavat pukunsa itse, sillä he kokevat niiden valmistamisen kiehtovaksi ja tarpeelliseksi tavaksi opetella uusia taitoja. Sosiaalisessa mediassa Facebookin kansallispuvuryhmässä on tuhansia puvuista kiinnostuneita jäseniä. Usein harrastajat kokevat pääsevänsä pukujensa kautta kosketuksiin suomalaiseen identiteettiin.

Lähde: Taitoliitto

Mitä yhteistä on työlläsi ja harrastuksellasi?

– Työni on tietyllä tavalla innovatiivista ja se vaatii uusien ratkaisujen kehittämistä. Silti työssäni on muistettava, missä punainen lanka kulkee. Sama periaate pätee myös puvujen tekemiseen.

– Molemmista kaikki vastaukset eivät aina ole käden ulottuvilla. Silloin täytyy miettiä, miten asiaa voi paikata. Siinä piilee omanlainen kekseliäisyytensä.

– Lisäksi molemmissa kunnioitetaan sääntöjä, seurataan ohjeita ja opitaan soveltamaan niitä.

Millaisia muutoksia harrastus on tuonut elämääsi?

– Ensimmäisen puvun tarvitsin esiintymistä varten ja se oli tavoitteena. Sitten siitä muodostui harrastus, jota on innoittanut perinteiden jatkaminen ja historian tuominen tähän päivään.

– Kansallispuvuharrastus ei ole muuttanut minua ihmisenä, mutta suhtautuminen on sen myötä kehittynyt. Se on tarjonnut tavan kurkistaa menneisyyteen, josta minulla ei ollut tietoa Italiasta Suomeen tullessani.

– Löysin mieluisen harrastuksen, joka kantaa läpi elämän.

YEL turvaa koko loppuiäksi

Kun asiantuntija Christel Wedenberg tuli työeläkeyhtiö Veritakselle töihin 24 vuotta sitten, hän tunsikin talon Aurajokirannassa, sillä opiskelukaverin isoäiti asui siellä. Siitä alkoi ura.

– Toimenkuvani on kiinnostava. Olen saanut olla mukana koko yrittäjän eläkevakuutuksen eli YEL-vakuutuksen elinkaareissa aina lakimuutosten soveltamiseen asti, **Christel Wedenberg** kertoo.

– Nykyisin olen asiantuntijana laki ja compliance -osastossa. Viimeiset 16 vuotta olen tehnyt töitä muun muassa YEL-vakuutusten kanssa asiantuntijatehtävissä ja soveltamisessa, hän jatkaa.

YEL-vakuutus vaikuttaa jo tässä ja nyt

Yrittäjien tiedontaso YEL-vakuuttamisesta vaihtelee paljon. Wedenberg pohtii, että vaikka tietoa yrittää saada miten selkeästi ja kattavasti nettiin, asiantuntijan kertoma esimerkki YEL-vakuutuksen vaikutuksista ymmärretään paremmin.

YEL-vakuutus ei vaikuta vain silloin, kun jää eläkkeelle, vaan jo tässä ja nyt.

– Työtulo, jonka perusteella YEL-maksut määräytyvät, voi olla vaikeasti ymmärrettävä termi yrittäjille. Moni on siinä uskossa, että voi itse päättää, millä tasolla työtulo on.

– Yrittäjä voi vain tehdä ehdotuksen, eläkeyhtiön vastuulla on vahvistaa työtulo, Veritaksen Wedenberg painottaa.

Yrittäjän on tehtävä arvio omasta työpanoksestaan eli palkasta, joka pitäisi maksaa henkilölle, jolla on vastaava ammattitaito.

Tähän saa apua Eläketurvakeskuksen työtulo-ohjeesta. Työtulo voi usein jäädä liian alhaiselle tasolle jopa vuosikymmeneksi. YEL-vakuutuksen määrää ei voi muuttaa takautuvasti.

Laskutuspalvelu ei muuta periaatetta

Wedenberg katsoo, että laskutuspalveluyritysten tulo on alalla uusi ilmiö. Se tuo omat vaikeutensa myös YEL-vakuuttamiseen siinä, onko henkilö oikeasti yrittäjä vai pitäisikö hänet vakuuttaa työntekijänä.

Mieleenpainuvimpia Wedenbergille ovat olleet ne hetket, kun yrittäjä tajuaa, mitä työtulo vaikuttaa paitsi häneen itseensä myös koko perheeseen. Ymmärretään, että ”hei, tämä on elinikäinen turva koko loppuiäksi”.

– Eräs asiakas otti erikseen yhteyttä, kiitti ja sanoi, että oli hyvä, että ei menty muuttamaan ja alentamaan sitä työtuloa. ”Nyt saan hyvää sairauspäivärahaa”.

– Ottamatta kantaa, miten asia olisi mahdollista järjestää, myös lyhyiden ja keikkaluontoisten yrittäjäasemassa tehtyjen töiden pitäisi kerryttää eläkettä. Maailma muuttuu, eläkejärjestelmäkään ei voi pysyä ennallaan.

Christel Wedenberg rentoutuu tekeillä käsillään. Kun ratkoo kaavaa kauluk-

Vuosi sitten Veritas muutti Turussa Kupittaalle. Christel Wedenberg kertoo, että sijainnin lisäksi siirryttiin uuteen työtapaan, omista huoneista uusiin tiloihin – kotipesiin.

”Kerron oma-aloitteisesti, mihin kaikkeen YEL-työtulo vaikuttaa. Siihen tulee tatsi.”

sen ompelemisesta, se antaa ongelmanratkaisuna samaa tyydytystä kuin lainsäädännön soveltaminen järjestelmään.

– Nautin myös, kun voin olla tekemättä mitään. /

YEL-VAKUUTETTUJEN LUKUMÄÄRÄ JA YRITTÄJÄN ELÄKE KESKIMÄÄRIN

Vuosi	2005	2010	2015	2020
YEL-vakuutetut (lkkm)	177 472	191 579	205 121	211 344
YEL:n mukaan karttunut eläke (€)	359	365	438	428
Yrittäjän keskimääräinen kokonaistyöeläke (€)	707	830	1 192	1 181

Lähde: Eläketurvakeskus

English Summary

LENA KOSKI
Translator
Finnish Centre for Pensions

More news in English
Follow us on Twitter: @ETKinfo
Visit our website: etk.fi/en

Subscribe to our newsletter:
etk.fi/en/newsletter/

Platform workers' unclear status

Are platform workers, such as food couriers, employees or self-employed? Some Finnish authorities have ruled that food couriers are employed while others view them as self-employed. The contradictory rulings are unfortunate as it would be important for both platform companies and platform workers to clarify the social security of platform workers.

"Food couriers don't meet the criteria for an employment relationship: they are free to choose when they work, to accept or reject deliveries, use substitutes or work for other platforms", director **Olli Koski** (Wolt Finland) argues.

Koski suggests that the position of platform workers could be improved by, for example, giving them the opportunity to collectively negotiate their working conditions with platform companies.

"Pension insurance for the self-employed (YEL) should be rebranded so the self-employed would better understand that it is an insurance and that the pension-declared income applies not only to pensions but to other social security, as well", Koski argues. ✓

Who insures platform workers?

The number of platform workers is on the increase. "Legally, work is done either as an employed person or a self-employed person. Employees are insured by the employer; the self-employed have to insure themselves," pension decision manager **Monica Sievänen** (Finnish Centre for Pensions) explains.

Like Sievänen, lawyer **Elina Holmas** (Finnish Workers' Compensation Center) points out that the special features of platform work sometimes make it difficult to interpret who is liable to take out insurance.

Lawyer **Paula Ilveskivi** (The Central Organisation of Finnish Trade Unions) argues that the current act on contracts of employment should be improved to prevent disguising an employee's work contract as an assignment. "Many platform workers lack job security, earnings-related social security and health care. Improving their status is important since the phenomenon is expanding."

The experts point out that the platform company and platform worker should agree in advance on who is liable to insure. Pension providers and the Finnish Centre for Pensions offer more information on pension insurance. ✓

Survivors' pensions reformed

The reformed survivors' pension scheme comes into effect on 1 January 2022. In the future, the surviving spouse's pension may be paid for 10 years or until the youngest child entitled to an orphan's pension turns 18.

This change applies to surviving spouses born in 1975 or later whose spouses die in 2022 or later.

A common-law spouse may also be entitled to the pension if the spouses lived together for at least five years and have a child together. The pension is paid only until the youngest child entitled to an orphan's pension turns 18.

The surviving spouse's share of the survivors' pension may be paid to the children if the spouses (married or common-law) have divorced and the surviving spouse is not entitled to the pension.

Following the reform, the orphan's pension is paid until the child turns 20 (applies to children who turn 20 on 1 January 2022 or later). The pension may also be paid to the children of the surviving spouse from previous marriages if they lived in the same household with the deceased and the surviving spouse and if the spouses were married.

If the spouses were divorced, the surviving spouse's share of the pension may be paid to the children that the spouses had together. ✓

Most pensioners make ends meet

A new study by the Finnish Centre for Pensions shows that the share of pensioners experiencing some difficulties with everyday expenses decreased in 2020 compared to 2017.

The number of pensioners having to resort to income support or other financial assistance has not changed. Some respondents have had to cut down on health care expenses due to a lack of money.

Those in poor health, those who live in rented housing and those living alone continue to experience some or great financial strain. Those who live with at least one other person, who have a higher-than-average income and are in good perceived health reported clearly less often than others of difficulties making ends meet. ✓

Tutustu Eläketurvakeskuksen julkaisuihin www.etk.fi/julkaisut

Eläkeläisten toimeentulokokemukset vuonna 2020 ja muutos vuodesta 2017

Tutkimus tarjoaa ajantasaisen kuvan 55–85-vuotiaiden eläkeläisten toimeentulokokemuksista sekä arvio näissä tapahtuneita muutoksia vuosien 2020 ja 2017 välillä. Tutkimus perustuu ETK:n toteuttamiin kyselytutkimuksiin.

Palomäki, L.-M. & Ahonen, K. & Ilmakunnas, I. & Kuivalainen, S. & Polvinen, A., *Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 05/2021*

Suomen työeläkevakuutetut 2020

Julkaisu sisältää keskeiset lukumäärätiedot kaikista Suomen työeläkejärjestelmän piiriin kuuluvista 17–68-vuotiaista henkilöistä. Lisäksi tilastossa esitetään tietoja palkansaajien eläkettä kartuttaneista ansioista sekä työeläkkeen määrään vaikuttavista palkattomista ajoista.

Suomen virallinen tilasto: sosiaaliturva 2021

Muuttuva vanhuuseläkeikä: ikärajamuutosten seurantalilasto 2020

Raportissa tarkastellaan vanhuuseläkkeen alaikärajan muutosta ja sen vaikutuksia eläkkeelle siirtymiseen ja työn lopettamiseen.

Kannisto, J. *Eläketurvakeskuksen tilastoja 13/2021*

Yritysten työeläkemaksut vuonna 2020

Julkaisu sisältää tietoja yritysten vuonna 2020 maksamista työntekijän eläkelain (TyEL) mukaisista lopullisista vakuutusmaksuista toimialoitain luokiteltuina.

Kesälä, M. & Iire, H. & Hurmerinta, S. *Eläketurvakeskuksen tilastoja 12/2021*

Tilasto Suomen eläkkeensaajista 2020

Julkaisu sisältää tietoja työ- ja kansaneläkejärjestelmästä eläkettä saavista sekä eläkkeelle siirtyneistä henkilöistä. Tilasto tuotetaan yhteistyössä Kansaneläkelaitoksen kanssa.

Suomen virallinen tilasto: sosiaaliturva 2021

Pension Indicators 2021

Pension Indicators provides a perspective on the current status of earnings-related pensions in Finland as well as on their realised and predicted development. The indicators, grouped according to three central goals (length of working life, pension level and pension financing) support the development of pension policy and the monitoring of pension reforms in Finland.

Finnish Centre for Pensions, Reports 07/2021

**Lue faktaa ja tilaa uutiskirjeemme!
etk.fi/uutiskirjeet**